CAƢЬLƢAN

QOHOONNOR BEJIEMELER

SUDAARЬSTЬBA
ŠAQA SIRINEEƢI BECEETTIIR SUUTA
MOSKUBA ★ 1937 ★ ÇOKUUSKAJ

977788

CAQЬLQAN

QOHOONNOR BEJIEMELER

SUDAARЬSTЬBA
SAQA SIRINEEQI BECEETTIIR SUUTA
MOSKUBA ★ 1937 ★ ÇOKUUSKAJ

DERIEBINEM

Nam nalьь sьhьь iene
Siriedijer sibikitin,
Narьn ohuor sibekkitin
Sieriger kistiir keme
Oqo saaspьn naskьtan
Ulugurdan aaspьta.

Saŋa ьгьa satarььta
Sajьlьgь sajmaardan,
Saŋa yle вarqarььta
Satalanan ajdaarda,
Namŋa turda uhuutuu,
Naqьlьjвat kyys tutuu:

«Emeeqsinnii çydejвit,
Emeq siŋner çielerвit
Lyŋkyren turallarьn,
Lyŋkyr erien вeremene
Kytyr çienen saptaran
Kylyktyyrien kerenime!»

«Kuonta — Kiries»— aat ester.
Kereqsener kiergetilleeq
Kuвarьjвьt kiriester
Kerвennener, erge iileeq
Ergimnere salgьtan
Deriebinem qaalвьta.

Min вuollar tyəsper KIIM-neeq
Kiin sirge çulusputum,
Unjnjuktaaq, əhəs, kinneeq
Uus tьlь вulsusputum,
Bahьlьktaan tuttarga,
Bassaвььktьь tuojarga!

*

Kyn çьl kyysteeq syyrygyn
Kyndyəвejdii əksəjən,
Kyllym, yərdym kyn вygyn,
Kylymnyyr kyənnyn kərən,
Уs sьlga yərəyt njuurun,—
Уcygejien, oonjnjuurun!

Bierek sььгьn annьnan
Biir eme kihin aaspat,
Tьmtajьn syge sьljljan
Tььnьn ere qarвaspat,
Qajььktaaq ərə ustar
Qalьn, kien qolquos вuoltar.

Tьa aar ala ehete
Tьвььra вuoru espet,
Tьraaktar kyyrennete
Tьn kьrsь telen iste.
Kiergennin erieninen,
Kien, sana derieвinem!

Kytyr tьalga, kyn uotugar
Kylymyrdeen dolgujar
Nam nalьь sьhьь iite,
Narьn kiiste siвekkite —
Lahьar astaaq çaarьssa
Laaвьs aajь çaarьstan

Balaqan ьja 1935 sьl.

ƏKTƏƏPTƏN ƏRGƏNNƏƏQ BELƏQ

«Betilietke»
Kelвit diekke
Nakьr cuoqur attanan
Sunjnjal вiekke attьnan
Suruu — iste ispitim,
Nakьnnatan kiirвitim...

*

Salвьr appьn
Ajannatlьm,
Kəstər duolum eppenneen —
Kətər kurduk sanannьm.
Baj, tuoq вuolan at minem
Bydyryjdyn, salьnnьn?!

*

Araadijdaaq
Araas вьlaaq
Telibiriir. Ьraaska
Teje kəstər maasta.
Kurвuuluu, erien вoluo
Turвaitan kətər вuruo.

*

Taraap ustun
Taвaarьstььn
Qaaman taqsan вaarьstan
Qaraвьlga ettibit:
— Kərər sin duo?—
— Bahaalьsta! —
Kyndelijen вet eвit!

*

Ihirçenen
Timir çegin
Kirilleske tiijdibit;
Kiiren tyhen istibit.

Tugun вerdej! Bensiin, paar
Tujgun kyyhe manna вaar!

*

Qocuol turar,
Budulujar,
Sierej njieвi kyyrder, siir,
Siere uota sirdirgiir,
Kylym-kylym kylymnyyr,
Kөlyөhete kylyŋnyyr.

*

Tьrьm laampa
Tьgar aantan.
Tuollan turar dinaama,
Tula caqьl uot teвer —
Keler oloq kieŋ aana
Elekteriicestiвe!

*

Manna — talьь,
Saŋa taŋьь,
Saŋa yөreq ьjььta,
Sajdar yje ajььta,
Siere uottan kyys allan
Seвietinen tььnallar.

*

Kajuutatьn
Qojuu, tatьm
Qostorugar oloron
Ergim kөr da — sandal taas,
Moturuoska вiir oron,
Erie-deqsi, kieŋ, ьraas!

*

Qannьk çьlga
Qaja ьalga

Mannьk oloq maanьtьn
Kөrөr etej вataraak?
Battal sordooq aanьttan
Bihi dojduвut ьraaq!

*

Qocuol turar,
Budulujar.
Sierej njieвi kyyrder, siir,
Siere uota sirdirgiir.
Saŋa yje satalaan,
Saallar uoqa...
Uo, вahaan!

*

Muora kieŋin,
Uoraan ienin
Tumsunan tele syyrвyt
Turuk turвa вorokuot!
Өlyөne iene yөrвyt —
Өryte tepte kььm — uot!

*

Saqa sire
Saŋa iren
Syŋken kehii keretin,
Tyller kьajьь вelletin,
Sөqөn turduŋ. Qajqaвьl —
«Betilietke» вeleq ьl!

*

Tьraap ustun
Tөnnөn tystym.
Kөtөr kurduk sanaaвьt
Kөtөq atьm erejdeeq
Uluu aaltan kuttammьt,
Kulgaaqtara cereŋneen...

1933 г.

QAPЬTAALGA

Qalьŋ qapьtaal, suon ʙaan
Qaran, sьarqaan ьaljçaat,
Buomtan kuotara — ʙuomʙa,
Boʙor, tuujar ьar çaat.

Sotoru serii turuo.
Sordooq ʙalluon iitiller.
Sorunallar: Çoppuon,
Sotuulaaq sieqsit — Giitler.

Ardaq ʙuuljlja, çaat ʙuruo,
Ardaq suoq ɵlʙyt çon
Qaan kyɵlge ustuoqtara.
Qara suor satььlьa.
Bastьŋ uordaaq uoqtara
Bihigini salьa!

Barьska ʙьha sieppit
Parььs, Bierlin, Luondan!
Bastaan yynne Seʙieppit —
Boʙuo suoqa ʙuomʙaŋ!

Bihi seʙiet siennerʙit
Barь sirge ʙaallar.
Uorukkutun siŋnertii
Tutaaq yje monguollara —
Uordaaq uluu ʙaallar,
Turuoqtara dolgunnuran.

1934—35 s.s.

KUBA ЬRЬATA

Saaskь kelii

Kьlaannaaq tyyleeqter uuhaannar
Kьlaha oonjnjoonnor,
Kyɵq ʙaarqat taŋastaaq saas ije
Kyndeeren kelʙite.

Kььrpaqa suoq qallaan kьrsьnan
Kyn uotun oonjnjoto.
Kьlʙaŋnьь-kьlʙaŋnьь dallahan
Yɵr kuʙa kɵppyte.

Tьraaktar kɵlɵʙyn turuoran
Tььn ʙьsta ihijdim,
Yɵr kuʙa ьrьatьn ihinen
Erejin ihittim:

«Kьhьna suoq samaan sajьnnaaq
Kьj itii dojduʙut
Kьa qaannaaq seriitten kьattaran
Kerierde, keqinne.

Kьlʙaha oonjnjohor, kieŋ, ьraas
Kьlьgьr uularʙьt
Ɵlyy çaat ɵhɵqyn ihenner
Ɵlʙɵhɵn qaallьlar...

O, muŋmut muŋura—muoranan!
O, qom, muŋ mohujda!
Qoŋkunas kuolaspɨt qomuha
Qoŋkujan nuurajda.

Kəmyske uutunan suunammɨt,
Kəhəəqtən kətəmmyt,
Kəmystej sɨmɨɨpppɨt iccitin
Kəmyskeən ihəbit..

Muuhunan bulkullar muoraqa
Munjnjustan bardɨbɨt,
Çohunnaaq Өlyəne qotuŋna
Çol kərdyy dajdɨbɨt...»

Kɨɨrpaqa suoq qallaan kɨrsɨnan
Kyn uotun oonjnjoto,
Kɨlbaŋnɨɨ-kɨlbaŋnɨɨ dallahan
Yər kuba kəppyte.

Tɨraaktar kələbyn turuoran
Tɨɨn bɨsta ihijtim,
Talbalaaq çolunan alqaammɨn
Talbaatɨɨ qaalbɨtɨm.

Kyhyŋŋy tənnyy

Kəmyske suulammɨt kyhymmyt
Өlgymneeq bɨjaŋɨn
Balɨm kyys motuordaaq appɨnan
Bastaran barbɨtɨm.

Kəhəŋə bɨlɨt aŋnɨnan
Kyn uotun kəssyhe
Kɨlbaŋnɨɨ-kɨlbaŋnɨɨ dallahan
Yər kuba ispite.

Tɨraaktar kələbyn turuoran
Tɨɨn bɨsta ihijdim,
Yər kuba ɨrɨatɨn ihinen
Yəryytyn ihittim:

«Qoloono suoq çollooq ihəbit,
O, qom, muŋ qoŋunna!
Qoŋkunas kuolaspɨt qomuha
Qoŋkunaan qohoonnoo!

Kəmystej sɨmɨɨpppɨt iitillen —
Kətyhen iheller;
Muustardaaq muorattan çollonon
Munjnjustan kəttybyt.

Tuundara tunaarɨn tuqarɨ
Tujgun çol tunujdun!
Urujdan—uluu çol dojduta,
Uhunnuk urujdan!»

Kəhəŋə bɨlɨt aŋnɨnan
Kyn uotun kəssyhe
Kɨlbaŋnɨɨ-kɨlbaŋnɨɨ dallahan
Yər kuba kəppyte.

Talbalaaq çollorun kəremmyn
Talbaatɨɨ qaalbɨtɨm,
Balɨm kyys motuordaaq appɨnan
Bastaran barbɨtɨm...

1936 sɨl.

BOLUOTUNAN

Sierginne

Amma qotun qalьhьjan,
Qoco kutun yrdynen
Almaas uota caqьlьjan
Qalan uutun syyrdynne.

Beremene urusqalь
Boluottanan istiвit,
Kьlвacьjar kurustaalь
Kьrьmaqtьь tellibit.

Syrdeeq syyryk yyreritten
Syyrden tuoraan qaalaвьat?
Kyөcceqtener syyryk tetten,
Kyөre-umsa вaraвьat?!

Kьhalqaqa anannaqqa
Kustan orduk ustuoqput!
Umsulqannaaq өlyy saqqa
Umsaaq kurduk umsuoqput!

Kycymeqej kemmit kellin —
Kytyr qotoj вuoluoqput!
Ije sirвit kөmyskelin
Ispititten вuluoqput!

Kelin вierek keteqitten
Kuttamsaqtar iejdiner!
Erdiilerвit ilin yten
Kьlвaŋ uuttan tejdiner!

Beremene urusqalь
Boluottanan istiвit,
Kьlвacьjar kurustaalь
Kьrьmaqtьь tellibit.

Amma qotun qalьhьjan,
Qoco kutun yrdynen
Almaas uota caqьlьjan
Qalan uutun syyrdynne.

Uŋuor вierek sьвarьgar
Uŋar syreq, çe, syppyt.
Uqaraaвat sanaa tьgar,
Uunu tuoraan вyppyppyt.

1936 sьl.

DOLGUNNAR

Eppeԥniir dolgunnaaq өryske eder kььs ьtььra.
Muԥ erej muԥurun sajьalььr bartьsaan doqorun,
Muncaarвьt sanaalaaq qaraqa dolguntan suruura,
Erelin tupput tьal dolgunnaaq suhuoqun tarььra.

Bieregi mikkijer dolgunnar «ergijie» diillere,
Erenen kiireeqteen kььs emie ьtььra, ьtььra;
Ergijen kөrвөkkө elвeqi, elвeqi sanььra,
Erelin tupput tьal dolgunnaaq suhuoqun tarььra.

Biirde kььs kiirвite: siliie-tьal ihiire-ihiire,
Өryhy eryte orgutan ьtata oonjnjuura,
Bieregi toquta salььr вaal «өlөrdө... өllө» dien
Tөlyte teвieleen tөttөry вarьlьь turara...

Kieheeԥԥi saharqa qallaaԥԥa qaanьnan kььspьta,
Keeretter, suuraliar вierekke kььs dөksө turвuta,
Kyygenneeq kyys dolgun ьnьrьk kehiitin yppyte:
Eder uol dьgdaja, вьhьtta sьtьjвьt өlygyn.

Kььs ete salaha cugujan adььlьь turвuta,
Kьtarqaj lienteleeq вeleqer çyhynyn kөrвyte;
Emiske caskьjaat ol өlyk yrdyger tyspyte:
«Erelвin tupput tьal... Doqocuok!
O, sorum, soruk-kam!»

1935 s.

SAMAJЬЬL

Ajdaannaaq kьrgьstaaq,
Toqtor qaan argьstaaq
Uordaaq sьllar keeltere:
Baaj вattal solotun,
Bar çonum вoloto
Uuluu-qaannьь kehere.

Kөppytter, eԥseettiir
Kien Buluԥ eвeke
Kөtөrdөrө, kustara.
Ygys вult ineeqtiir
Yөhyger kiirвekke
Kьra mas tьь ustara.

Eder uol Samajььl
Eriirdeeq kьhьԥԥa
Ьhьk вula вultuura...

*

Eleleeq тавa kььl
Elвeq er kьhьlga
Ьndььlarьn suolluura.

Kьhьllar Çaaԥьttan,
Taas qaja taaԥьttan
Taԥnarь tyspyttere.
Kьj mьraq Bulunԥa
Өstөөqy вulumna
Өr kөrdyy ispittere.

Battammьt Samajььl
Baaj-вançььt saajkatьn
Ьksьь, ьtьь kepsiete.
Qorqojor ьraaq tььl
Sirderin taajвatь
Sergeq, kьhьl sergiete:

Aqatьn tabatьn
«Aqal» dien ьksatan
Aaqьn tojon ippite.
Ol battal abatьn
Samajььl aaqpьta,
Oqsuhuuga sieppite.

Bar çonun inniger
Ijete tььn syreq
Oqotuitan qaalььta.
Barьk taas kyənyger
Eriller taas yreq
Orduos uutun saajььta.

1938 sьl.

Oqom ohoq tərdyger
Btьь-soquu qaalara,
Soqoon yle ylyger
Bncьk tььna aalara...

Qoton byppet bьгььtьn
Qostuu ehe kirbiirim,
Bran-bьstan sanььгьm,
Braaq suolu ketiirim.»

— Ijee — diete Ujbaaska —
Cььcьj kihi, sьstьma! —
Ilii uota sьlaaska
Cььcaaq uola astьnan,

Kьja bagbьt «cььcьja»
Itii taptal tььnnanna,
Kьhьl qaalbьt sьccььja
Sinjnjieliger sьhьnna.

Arsьan manna aqsarda
Caqcь uottaaq taptalь.

*

Saaskь kuqqe, sassьarda
Baljljьt sappat qalqanь.

1938 sьl.

OMUOHAP MAQSЬЬM

Qas kьajьь, qas yynyy
Qardььtьn aqsьn,
Qaraqpar kylymnyyr
Omuohap Maqsььm.

Samnьвьt sargьlaaq
Saqaвьt sirin,
Saar siene-вaaj kulaak
Saralaan siirin,

Telite teвerge
Aqsaaвat вastьq —
Tetimneeq tььn вergen
Omuohap Maqsььm!

Birdirgiir, satarььr,
Birdeenke, «Maaqsьm»,
Baajdarь samnartььr
Omuohap Maqsььm.

Saqaвьt maqtanar:
Battaltan taqsььm
Bataha — uot panaar
Omuohap Maqsььm.

Baartьja etiitin —
Вьlaanьn tieppit,
Oloqput sitiitin
Oqossor sirçit!

Kьrakьj omuktar
Qotuluu ilin
Tьalara uhuktar,
Tьahььr, ol ihin:

Qas kьajьь, qas yynyy
Qardььtьn aqsьn,
Qaraqpar kylymnyyr
Omuohap Maqsььm.

1935 сыл.

KUHAQJAN ЬALLAR *

Dьgьn qaan kyeгejer kynyger
Dьgьjar ataqtaaq kuoppataq,
Qaqьl kyys qarьlaaq qappataq,
Qalьqь qajьtar kyyhyger,

Uraha, вalaqan ujalaaq
Uraaqqaj ajmaqьn tymmyte:
Kyeл, tyeлвe telleqteeq qajalaaq
Tyeлвeqe kynnere yymmyte.

Biir sajьn вieregi вatьhan
Billiвet sirderin telвite,
Sajьalaaq suolunuun qatьha
Sajьlьk вaarьgar kelвite.

Kytyr kieq uorukka kiirвite
Batьja tajaqьn talвaataan,
Syeдyrgeen, ergicci keгвyte
Barьqьj çie ihin вarьllaan.

Sardaana yrdyger ys oq saa
Tyynykke saptaran kiri siir;
Saqata suoq ьlan, toвuktaan
Tyrdeste tappьta kirihi.

Tylynne eлyyleeq kyys вьssьq —
Eqyllen keгвeтe kiil maha.
Ylynne Dьgьqqa, ьlвьssь
Kihi, duol tuoraaвat alвaha:

— «Emeeqsien, en dieteq uorukkar
Et ere, kim aal uot ottoruj?
Emeqsier sisterdeeq, urukku,
leqilles вu kimiq oqtoroj?»

* Noruot ajььtьgar oloqtonon surullubuta.

— Ys turвut uollaaqрьn, olorum
Oonjnjoobut oqtoro iniler;
Yys, saarвa yyjвeteq oloqum
O, ookkom sььstara yynenner,

Syteerej diiвin dii —
— «Çe qanna
Ol ookkoq sььstara вaattaraj?»
— Syyrykteeq Keqkeme qotuqqa
Baraaqь Syyrykten aattaha.

— «Kim aattaaq ьalgьtьj? Ys uoluq...»
— Eci suoq! Aar aata, suola suoq;
Kuhaqan ьallarвьt.
— «Çolo suoq
Kuraajь Kuhaqan ьal вuolun!

Kim kelen kьraatьq dietergin
Kieq sirdeeq saqa qaan, вahьlьk
Aqata, min Dьgьn вaatьrвьn!» —
Aan diekki çykkyjde suhallьk.

*

Turaqas atьn muq вaarьnan
Tulagь siriger kuopputa;
Kennitten aal duup mas вaarajan
Kylвyttyy kylymnyy turвuta.

Kennitten ys syqken вuqatььr
Kemsine, aвara qaaltara...
Bu kynten ustar kyn-çьl anььr
Battanar вiis uuhun aattarьn.

1935 sьl, Çokuuskaj kuorat.

ЬJ KЬЬHA *

Kьhьn — qaan tьmnььta.
Yyt turaan ьjdaqa turвuta;
Yryq qaar kyeq uota
Kylymnyyr uraanjnjьktammьta.

Tulaajaq kььs muqnaaq,
Tomoroon argьhaq tutuurdaaq,
Duol ataq sьgьnjnjaq
Ojвoqqo ispite вet ьraaq.

Kenniger qaalвьta
Kenierdeeq вalaqan aal uota;
Ьraatan taalвьta
Kьjmaqnas sьlgьlaaq dal вьata.

Erejdeeq ьtььra,
Eriirdeeq oloqun kьrььra;
Amьrdьk вattььra
Atьn qaan ijetin tahььra.

Tereppyt aqata —
Telkeleeq taptala, qaqqata,

* Noruot ajььtьgar oloqtonon surullвuta.

Kəmyskyy вагвata,
Kəjgə kььs erejin aaqpata.

Aan dojdu muŋnaaqa,—
Ahьnьь taajвataq munaaqa
Kььs, sorun ьj aaqan,
Sьhьjda tьjьstaan ьjaaqa:

«Kьtьkaam, ьtaama!
Kьгьktaaq sir вattal ataana
Tullara kьtaanaq.
Tutaaqa — qonuk çьl вьtaana.

Ьtaama kьtьkaam,
Ьlььm, min ejigin, kieŋ ььгвan!» —
Ьj sьгdaan, ьj namtaan
Ьlвьta ol kььhь вагьardan.

Ol onton ьlata
Kььs ьjga qaraaran qaalвьta;
Tolomon tьmnььttan
Kьlammat, məqsyвet вuolвuta;

Yrdykten, yrdykten
Kyltejвit altan ьj yrdytten
Muus uutun kəвyte,
Muŋ sirin elвeq tyyn kəгвyte.

Ьraaqtan, ьraaqtan
Kьhalqa kьajвьt sirin aqtan,
Battammьt muŋnaaqtan
Kьlьгqas timirin ьlaaqtьan

Kьaqa suoq sorunan
Sьkkьгьь ьtььгьn uutunan,
Ьj uota suulanan
Sьlьppat sьгdьga sulanar.

1936 sьl.

AASPЬT УJE TAABЬRЬNA

Oloq kieŋer sahar
Aaspьt вьdan yjeler
Kistellerin ahar,
Kinigeni kim вiler?

Noruot, tьгьm sulustaj
Ьraas tььna — Njurgustaj,
Qara qaannaaq uluu — qaan
Noruldaan udaqan,
Kьгçьk вaargьt eвitej?
Kimim kelen etiej?

Saaгвьt qonuk qohoonjnjuta
Sanaa sajar oonjnjuuta
Sanappьkkьt eвitej? —
Sanaa tiijвet вytej!

Baqar kulut muŋnaaq
Ьmdaan ihe oloron,
Ьraaq, miiges, munaaq
Baqarььtьn toloror
Njurgustajь вulaarь
Ьllaaвьta вuolaaraj?

Kimten kiinneeqpitij?
Kinner qajtaq oloottor?
Syŋken yje itij! —
Syppyt tьlgьn tolottor!

Aaspьt tyyn sulustarьn
Aaqan, taqsar kyŋne
Saŋa oloq ustarьn,
Sandaar uotun tymen,
Ьraaq-ьraaq вarьaqpьt,
Ьraas tььnь ajьaqpьt!

1936 sьl.

ЬЈ

Под чинарой густой
Мы сидели вдвоем,
Месяц плыл золотой
Все молчало кругом.

Baqardar,
Njiesinej njierвeleeq вejietter,
Naŋnajвьt сьnaara annьgar,
Barьŋьj вьhььnan
Taptaha taalalaan oloron,
Kyөrejer çes ьjь
Kөmyske suulaannar
Kөrdyner,
Qoluocuk kuolaska qolвoonnor
Dolgujar aramaans
Oŋoron tuojdunar!
Aramaat dukuuga tььnannar,
Torвostuu yөrenner
Bьrdaattьь ojdunnar,
Toŋqojo turdunnar!

*

Baqardar,
Taŋara ataqьn
Taraccь tutaarь gьmmьttar,
Çьlqa — Qaan ьjaaqьn
Taajaarь,
Taraha iŋiirin вьspьttar,
Çьl ustar uutugar
Taŋnarь tyspytter,

Ьj ьraas njuurugar
Ьjaaqь tөlkөny вulaarь
Ьmaŋnьь, kuttana
Tььnnarьn uurannar
Tьŋьaqtьь
Tьllaha turdunnar!

*

Onton ьj,
Ohollooq oqsuulaaq
Oruluur syyhynen yjeqe
Tьhьnca aqsaannaaq
Kynneri, ьjdarь
Tөrөppyt, syterвii kieŋ kujaar,
Tьjьstaan ьjaaqar
Tьmnьjan,
Syr kuttuun qajьta toŋmuta,
Synjnjyger syyllemmit,
Syreqin syytterвit
Biir вejiet ette dien,
Kөqөrөn-naqaran,
Kөmyske suulanan
Kөnjnjyөryө duo, ama?

Kөlвөqtyy вyryjвyt tyynnerge
Kөqөrө өlвytyn tolono
Kөhyөren, mөlвөjөn kөstөrө —
Uluu kieŋ kujaarga —
Uhun kieŋ yjeqe
Aljljatar — өlөrөr
Ajanьn iheqe вuollaqa...

Ol çajьn onnugar
Uotunan ilgister
Uonunan ьjdarь
Sojutan,

Uoskutan,
Tьrьmtar
Tьhьnca kьraadьs itii uot
Tььnnardaaq tumanьn sөŋөrөn,
Suвutan, erijeŋ
Syŋken sir oŋoron
Sypsyrgen yrdynen
Syyhynen yjeni ььtara...

*

Kieŋ kujaar kielite
Ker — keme keliite вilliвet.
Kieŋ kujaar ьjaaqa
Kehillieq kerinө, tuha suoq!
Soqotoq вiir sulus
Sorguta вьstara,
Sohutan,
Sokuonun suuharьa duo, araj?

Suoq, onton
Kini uor вejeleeq
Kielite dolgujuo da suoqa!
Billiвet вierekke
Bidilgen ajana
Bigenen nuurajьa da suoqa!

Otton ьi,
Kөlвөqtyy вyryjвyt tyynnerge
Kөqөrө өlвytyn tolono
Kөhyөren, mөlвөjөn kөstөrө, —
Uluu kieŋ kujaarga,—
Uhun kieŋ yjeqe
Aljljatar — өlөrөr
Ajanьn iheqe вuollaqa...

Njiesinej njierвeleeq вejietter
Njeŋkerde, kөmystyy sanaaman!

Taalalьь oloron
Taptallaaq kььskьtьn
Talвaarda sataaman!

Өlвyt ьj өrdөөqy oloqo
Өspyte kieŋ kujaar
Өrgөnnөөq ajanьn çalqaanьn,
Siksierin tulujвat mununan.
Ol onton
Kieŋ kujaar вejeleeq
Kielite dolgujuo da suoqa!
Billiвet вierekke
Bidilgen ajana
Bigenen nuurajьa da suoqa!

1986 sьl

QOMSOMUOLGA

Ugys ьccat tymsyyte,
Uyner kьajьь вuojuna,
Uo, qomsomuol, вiir mynyyte
Uolun uottaaq tuojuunan
Suolun etie, вuojuma!
Timirinen, tuojunan
Tььnnaaq kihi yəskeeвet,
Uluu Oruos da ojuuna
Uuluu qardьь kepseeвet
Kihi elвeq sanaatьn —
Biirge sьljljar вьraatьn...
Kihi, tььnnaaq, eder kihi!
Kini ihin suвuokka
Suotugar killerie ini...
Suoq! Kini вiller — uokka!

Qas eme syys sьllarь
Qaraardan turвut oloq
Qaalьnjnjaqa sььllarь,
Qalьjan qaalar sordooq!
Syrвyn tupput Gitaaram,
Qara qarьancaqaвьn
Syreqpitten ataaran
Qaqьl вaaskьn taarьjaвьn!
Min tuojaвьn saqa kihi
Minjnjigestik ьllььrьn;
Sajdar oloq saqьn ihin
Saqa syreq algььrьn.

Uyner — kyyrer ytyə ьccat,
Ugys nuotaq sataaran,
Minuorunaj tuoqqun kьccat,
Min taptallaaq Gitaaram!

1935 sьl.

* * *

Suorвan suor suohurqaan
Suвan kyəq qallaaqqa qalaardьq,
Suruksut Caqьlqan
Suвujan, sonordoon kujaardьm.

En вihi eppitin
Erien ьt tinikteen da sietin,
Ikkitten вiirвitin
Sirijen sir dajdь sergietin!

Qaraqa вattaltan
Qaraqьm сьрсьqnьь sьtarьn,
Çippikkej çes altan
Eppitten uulaarь gьnarьq.

Kyn sirin kənyle
Kylymnyyr qaraqpar syppyte;
Kyrgysteeq kyys yle
Kyyreenneeq suolвutun eppite.

En—emeq yəleske
Enelgen erejin ketiirin,
Min—kətən, вelesker
Ilвisteeq yərвeni kejerim.

Ol kynten ordootoon
Oluurdaaq qallaaqqa kəppytym,

Өksyөnneen-ardaqtaan
Өrys — tьa sirderin yөrpytym.

Sergeeвit min dojdum
Seвieskej Sojuuhum seterer,
Kөtөr aal qotojduun
Kөnyl çol oloqun ejmeter.

Accьktaan — qapsььrdaan
Accььrь — ьtььrь вilвeppit,
Caqьlqan dapsььrdaan
Capcьjan, daвajan ihвit.

Kuorakka soвuokka —
Kutullar ьstaal kyys massььna!
Qonuuga sonuokka —
Qotuulaaq qomвaajьn qossuna!

Elektruo qaraqpar
Eleqniir alвaskьn iqeriem!
Timir ciq ataqpar
Timirden, mehijen melitiem!

Occoqo çon serge
Occoobot ulaatar çollonuo!
Kieq kьraaj sirderge
Kiqkiniir вiir çippier suol turuo!

Caqьlqan вejiet uol
Caqcьlaaq sьallarьn вulunuo!
Çargьl taas ььrdaaq duol
Caqьlqan uotunan solonuo!!!

1934 вьl.

TAPTAL

Accьgьj «atamaan» erdeqpitten,
Accьktььr, mөqyller kemmitten,
Atastьь yөskeeвit kььhьm вaara, —
Ataaqь вilвeteq Baiвaara.

Yөrener ytyө kynyn вillere
Yөtelen çolunan kylere.
Qaraqa oloq kyyhe tapprьta,
Qaarьannaaq çoluttan mapprьta:

Aqata — ajвьt kihi вuoluoqsut
Qajь saq вaaj kytyөt «çol» вulвut,
Ahьqas, semej kььhьm ьtььra...
Qaajan kelвit sorun kьrььra...

Min emie muqutaq kihi вaarьm,
Min emie kiniliin ьtььrьm,
Min өjвөr: kini iqe suullara
Minjnjiges saaqardьь uullara...

*

Elвeq ajan sьlьn min ataardьm...
Ergijen çommor emie kellim:
Itii вьlьttaaq qallaan alaardьn...
Inniвer iilii sьttьn Killem!

Вьlьrgь kuraajь dojdum njuura
Вьjaqnaaq çolunan njuur tuttun...
Saharвьt вaahьna dolgunnuran
Sajsarь kьrdalьn oonjnjottun!

Araj, min sanaaвьn kurus caana
Argььj tunaarьtan muncaardar,
Qajtaq ere Semen sordooq kььscaana
Qara sanaa çьlьn ataarda?!

Qajtaq ere вaajga вaran umusta?..
Qajь-saq toŋ вuorga kiirde duu?!—
Qaraastan, saŋa turвut uulusta
Qaвa ottotunan вara turdum...

— Taвaarьas! Semen kььha Balвaara
Qanna oloror?—Kim diigin... en?
Вьraвьlьanjnjaвьt duo? — Ol aara
Munnukka, qaŋas iliiginen...

Balвaaram taaвьl suotun kьвьnan
Bu taqsan kelle... ьmajda...
Kuustuhuu — uurahьь... taptal kььma
Utappьt min uospar umajda.

Oqoruot diekki kөrdө: Иван ! — Eej!
Qohugar argььj kiirdim... dөksө...
Tahьttan yөren kiirde keriej:
— Tuвaalisi Baari... Tөs-so! Tөs-so!? *)

Kerierвit kurduk sirejdeeq keriej
Kiireet mieqe toqo kylвytyn,
Kenniki ьlqaan вillim: erej
Ikkienneritten iinen tyspytyn.

Kinileri kөrөn kurus sanaam
Simelijen, tьanan istim...
Kinilerge ere çolu anaan
Siвekkinen вukiet tistim...

Kulun tutar, 1935 sьl.

*) Tөs-so—ycygej.

KЬЬS

(Сонет)

Kilвigije micilijer kььs oqo
Kiergeniileeq sieri ere вappat,
Syppyt yje вergennerin kiil oqo
Kini kөtөn sьrdььstььrьn sippet.

Qallaan yөhe, saaqta ihe, sir yrde
Saŋa yje timir saвьn qatar;
Kyn sьrdьgar daвajььвьt kyyhyrde,
Saja sytte oloq qaraŋata.

Kyysteeq sanaa kөŋylynen iilene,
Kyle-yөre, iliitiger iiliner
Kyndy yөreq kylymyrdes taahьn.

Taptььr uolun qalььm soro araarвat,
Tьraaktardaaq qonuu yөhe unaarga
Tььran ььtar talьь eder saahьn.

Balaqan ьja 1935 sьl.

* * *

Тьal qotu tьrьmnaan
Тьalьran tьahььr
Qatьq mas sehergee
Taptalьm çolun!

Kynnejim, taptььrьm,
Kөmystej uolum,
Kyndytyk sanььrьn,
Kөmyskes өjyn,

Teterвit iqinen
Taajsьhar suolu,
Tetiq mas, sehergee
Taptalьm çolun!

Kyn kiirer kylymyn
Kөssyhe kelie;
Kөhyte turuoqa,
Ejieqe etie:

«Kyndy tьl kicelleeq
Tetiq mas etij:
Kөmystej min kььhьm
Tөhөqө keliej?»

Тьal qotu tьrьmnaan
Тьalьran tьahaan —
Tetiq mas sehergee
Taptallaaq uolвar:

«Segeriq, en kььhьq,
Çietiger kyytye;
Umajar syreqin
Uoskuta kuuhuo».

Kynnejim, taptььrьm,
Kөmystej uolum,
Kyndytyk sanaaqqьn
Kelieq duo, вygyn?

1936 sьl.

ANЬGЬLЬЬ SERENAADA

Уryŋ kyn kirijde,
Ylynne tuman.
Kyryŋ tьa ihijde,
Уreqi kuuhan.

Уleliir uurajda.
Iliigin вiere,
Micceerdii kelij da,
Bieвejim Biere!

Ketehii muŋunan
Umaja turdum;
Erenii çolunan
Erejвin yyrdym.

Kuuhammьn-uuraammьn
Syreqim yөryөn,
Kuttana sanaama,
Kim da suoq, kөryөŋ!

Уryŋ kyn kirijde,
Utujda вierek,
Miceerdii kelij da,
Bieвejim Biere!

Çokuuskaj kuorat, 1935 sьl.

DOQORBOR

Tahaata вilliвet tajqa maar,
Taas yreq taaŋnarьŋ,
Sajьhar sanaaвьn sajqaannar,
Sanjnjьja taŋnarьm...

Sajaqas salgьŋŋa sanaakkam
Sajmaaran saatььra.
Syreqpin syyjвyt kььs, en aakkьn
Syreqim aattььra.

Kieŋ qallaan elektruo dolguna
En erdeeq yleqin,
Syyrykteen tarqata algьjan,
Syreqim yөrdeqien!

Erejdeeq kөs oloq, ьar meŋki
Ejigin emmete,
Enitter qolquostaaq Eвeŋki
Erelleeq sirçite!

Kyn oloq tarqanar uottarьn
Kylyme вuolвukkun,
Уөreter yleqin attaran
Уrdyk cies tuppukkun!

Oluktaaq oqsuulaaq oskuola
Orgujвut tuonaвьt, —
Kьhьl tььn kьrçьktaaq uot suola
Kьajььgьn вulaвьt!

Irieneq ilgeleeq il kynner
Ikkihin kelliler,
Ikkihin syreqpin iileenner
Irimnii kөttyler...

Taas qaja daqanь вyөleetin,
Taptallaaq doqorum
Sitimneeq, sitiileeq yletin
Sin вile oloruom!

Taptallaaq doqorum Caaratьn
Taajььnan kerijiem,
Sajьhar sanaaвьn saaratan
Sanjnjьja ketehiem...

1934 sьl.

К * * *

Taas çie ohuordaaq munnugar
Kөrystym oqolooq çaqtarь.
Aastьm. Syreqim tuoq вuolluq?
Aas-tuor çьllarьm uhugar
Kөmys njuur kylymyn aqtarьm...
Kөhyppyt kynym kььs ol вuollun?

Muqum, ol kini. Oqolooq.
Miigin miceerdii tohujвat.
Syq вьlьt вyryjen aastaqa...
Miigin umnuo duo? O, oloq!
Syreqe taahьrьan satammat.
Suoq, kini kөssyhyөn saattaqa...

Tuora kuusput tььn tutuurun
Tuoq dien syreqper tutuomuj?
Keries tьl kinieqe вytteqe...
Syreq uotunan uuruurun
Kespitin, qajtaq min umnuomuj?
Syytterвit erelim sytteqe...

Qaja, min ьraas taptalьm
Qatan sanaattan tejdeqej?
Uota suoq umullan sytte duo?
O, suoq, saqalьь ap çolun —
Ojor kynynen iteqej —
Oqolooq вejetin urujduom!

Siten etieqim: вьrastьь,
Вьlьkka kьjdammьt taptalьm!
Kөmyhyq çollooqtuk ulaattьn!
Kihiger tirierdeer, atastьь,
Kөmmyt syreqim maqtalьn...
Kynnejiem, toqtoo daa!!! — ьraatta.

1936 sьl.

KINILER TUSTARЬNAN QOHOON

Они любили друг друга,
Но каждый упорно молчал.
Гейне.

Kiniler itiitik taptahallara,
Teq syreq teвiitin taajsallara,
Kilвiktik, kөssyhe tysteller ere
Tehierkeen, saatьhan tejsellere.

Yөreqi ycygej вiliilerinen
Yөryynen-kөtyynen вyteettere;
Araqsьь ahььtьn, iliilerinen
Narьnnьk tutuhan вilвittere.

Biirdere daqanь eppeteqtere
Biirdere suoq вuolar kьhalqatьn,
Taallьвat taptallaaq syreqtere
Taptaltan uвajar qajьrqahьn.

Atьn kier sirderge ajьhallara
Kiisteleeq, kiergeleeq ejelerin,
Aqtьlqan uotunan umajallara
Kistelen taptallaaq вejelere.

Kiniler kenneki kynneriger
Kergenneeq, kөssyhen qaalвьttara,
Kөjyller syreq вaas kisteliger
Kier ьraaq sirinen qaampьttara.

Biirde uol surukka kereqseppite
Biligin umajar uot taptalьn,
Kььs ketiir syreqin sergeqsippite
Kььs emie ььppьta maqtalьn.

Biltere çin taptal minjnjigesterin:
Itijer tyөsterin isterinen;
Kergennii erejdeeq innigesterin
Kesihen, tөlөhyөq iesterinen.

1935 sьl.

* * *

Tyөkejdenen syreqqin
Mieqe kyndylyy satььgьn;
Tyөhym ihin вilвekkin —
Tyөsper nuuraja ьtььgьn.

Ahььn erejin elвiirin —
Alвьnnььгьm satammat.
Oloq taptala, вil, вiirin —
Ahьnььnan taptammat.

Вьstaq imenne ьllaran
Вьlaqajga munuoqun.
Вьdan вьrastьь! Çьl вaran—
Вьlьгgьgьn umnuoqun!

1936 sьl.

ALEKSAANDЬR BUUSKUN

Parnaas qaja kustuk oonjnjuur çyhynnerin
Araas вaajьn kurвuulanar, kylym — çirim
Alta suraahьnnaaq almas сьpcaalьgar
Aleksaandьr Buuskun aralьja turar.

Siliindirin iliitiger өrө tutan,
Sillie — вuurqa uola, qaja kьlaanьttan
Ьrьa — tojuk kөŋyl tьla omuk aajь
Ьha turar kylymyrdes ytyө вaajьn!

Doqsun tььnnaaq, qalьhьjar Qara muora
Dolgununan oqsuolana oonjnjuur uora,
Dalaj kieŋin ulaqata caqьlьjan,
Dalaahьnnaaq uottan orduk çaвьdьjan,

Kyyre-kyyre kyygennene tylleŋneete,
Kytyr kьraanjььtь kөmө ylleŋneete.
Alta suraahьnnaaq almaas сьpcaalьttan
Aleksaandьr Buuskun çolgo ajqal ььtta.

Parnaas yrdyk mьndaatьttan, kylym — çirim
Bejiesije cөmcyyktere вьtarьjan tyhellerin
Doqsun tььnnaaq qalьhьjar Qara muora
Dolgununan eqirije salьь turar.

QARA QARAQ

Q. B. Tüqenepke

Qassar qaastaaq,
Qamsььr kььmnaaq
Qara qaraq
Qanna вaargьn?
Ellej.

Ох, эти черные глаза
Меня пленили.

«Kiriisee, en messeen kiriger kiirdiŋ!
Kirdige, onton eter kььskar iirdiŋ.
Ycygej çyhyn, kьrьsьaвaj qaraq —
Ylyger eвit! — Suoq, en mantan araq!»

— Qaвaraan, en kөөttyŋ вuollar da—syrdeeq!—
«Qajtaq da вьhььlaaq вьakaŋnaj вuollun!
Bassaвььk вarьttan tollвat erdeeq;
Baskьn iirpit вallaas qaraqa uollun!»

— Qaвaraan, uot tьlьŋ tьjьha syryөn!
Tьrьmnaj сььcaaqpьn aattьkka kөryөŋ,
Suol soluur insenjier.—
«Kөryөqpyt aara!»
— Min Caaram, syreqim kuta-kyn Caara!—

Yrdyk kyөq unaarqaj toqojdooq вьraan
Aartьgьn daвajan ikki uol iste.
Yrdeeter yrdeeqteen ьaraqan daвaan!
Uoraannaaq qardьttan вьl kөtөn iste.

Ol ьraaq tьalarga — yle tyrylyөne.
Ol yөhe, tьaha silis tyөrylynne.
Ol ьraaq syller etiŋ ette yste,
Ol yөhe kieŋ ьrвьь ahьlla tyste.

Kyl emeq kyrвeni kydenin yren,
Kylymnes muostanь yrdyktyk yten,
Kьraman mьndaalaaq at daвaan aattьk
Kьrьlaan kəhynne, uu qaraq saatta...

Yngstuurum kəstyymneeq, ycygej njuura
Yyner kyəq siвekki, eder kььs turar.
Qaвaraan uol kərəət qaraqa iirde,
Qaraamnaan kətən araas sanaa kiirde.

Kiriise Caaraqa iliitin вierde.
Kemciere, miceere kinieqe yərde.
Sygyleen oqorвut insenjier Caara
Syreqi uвatan yərвytyq вaara:

O, Caara, kyn Caara, kim taptьa suoqaj?!—
Ohuor mas laвaata yrdyger nuoqaj.
Kerelii telgener annьgar muosta,
Keretik kepsiirger kujaastььn uostar.

Qaвaraan tuoq вuolan sanjnjьjan turda,
Qaqkьjвat təвətyn qaaljljьgar uurda?
Siqnibit ətəq çie sergetin kurduk
Siqnellen turвuta-saata вert orduk.

Caaralььn kepsetieq, вilsihieq вaara,
Caraahььr syreqe muncaaran вarar.
Cugahьan вaqarar — cugujan qaalar.
Cuqkunuur təвətyn ьar sanaa aalar.

Kiriise Caaralььn kinieqe keler;
Kergennii çolgo algьs erejeller:
Qaвaraan syreqe njyəlyjen asta;
Qaraqa, saahьgar, вiirde uu вasta.

Сиарсь — Amma 1936 sьl.

* * *

Sanjnjьja istəвin ierije kylergin
Sahaqqaj çuuppalaaq doqoruom!
En вihi ederkeen saastarвьt kyəq çolo
En alвьn kylyyger kəstyвet.

En kyle, elektii, alвьnnьь satььgьn,
Min ьtьaq sanaakkam kiirteliir;
En eder qaan inneeq qomsomuolka etin—
Biliekkin kyylejdeen keespitin...

Oloq dien ejieqe oonjnjuu kər keriete
Olomo suoq kəljljyn вuolara.
Onolloon kər ere, ol kiirer kyn uotun,
Ol emie sanaarqьь çajqarar.

Min yəre, yərene, ylelii sьljljaвьn
Bilieppin syreqper taqajan.
Otton en... Kyəq sodur suolunan вaranьn
Bygyn, вu ajььlaaq вuollaqьn...

1936 sьl.

ТАВЬLLЬBATAQ ЬRЬATA

Уtyktyy

Ustuвut kyn авakkatьn
Bygyn toqo aqьnnьm?!
Ustakata-tuorakata
Billiвeteq daqanь,
Urkuuskajdььr kuoratьgar
Ujвaaŋkalььr suruksut,
Uostarьktaaq tiisteriger
Umsugujвat sөp вuolsuk...

Suraqьnan istiвitim,
Suruksuttuu oloron,
Suluusajьn isterinen
Sumuutanь oŋoron,
Suollarьga toŋmutun
Suohukkatьn eвitin!
Ejeleeqiŋ dien miigin
Erejdiiller eвiiţin!

Qamcaakьlььr kuoratьgar,
Qaŋas dieki өttyger,
Qaвьгьlla kineehiger,
Qaastarьktaaq qaraqьgar,
Qaartьskatьn kөrөmmyn,
Qaraŋьra oloottum...
Qara çьala sөrөөŋŋyn
Qaajььlarga olottuŋ!

Urukkuluur majgьlaaq
Kyre — вile çonnorgo
Umsugujвut вurujdaaq —
Kyl вuolar kynym turda...
Anьgьlььr çьllarga
Araatardььr qahььlaaq
Bassaвььkka sьstarga
Barьs вuolsu вьhььlaaq...

1935 sьl.

KUORAT KЬЬHA TAMAARA QOMOJBUT ЬRЬATA

Kuudara вattaqtaaq,
Meteger вьhььlaaq,
Kuduqqaj qaamььlaaq,
Menik, kөr majgьlaaq
Buutunan ьaraqan
Burujum вuollaqa.

Kynnyk uol araatar
Kynnykteen sataarar
«Doruoвun» istiвet
Sorukam вuollaqa...
Kөr-kylyy, ispiekteeq
Kөçyyhe sytteqe...

Kьrььmpa tьastarьn
Kьhanan isterim,
Yletten вььstatan
Yŋkyyleen ьlarьm
Yөqyller, etiller
«Yөnnerim» eвitter...

Aramaans вetterin
Araastaan ьllььrвar,
Aramaan kepselin
Alьstьk taptььrвar,
Messeeŋke maarkatьn
Biettere aвatьan!

Kuljtuura вikietin
«Qaltuura» dieterвin,
Inceqej ete suoq
Timir, çes вuollarвьn,
Messeeŋke detippet
«Bet» вuoluoq eвippin...

Kihilii вьraaptan
Tejieqpin вilвetim!
Qorgutar sanaaвьn
Kynnykke etieqpin,
Mehejdii sataaccь
Messeeŋke die вuoluo...

Çokuuskaj kuorat 1935 sьl.

EMEEQSIN

Uŋuoq tirii вuolвut
Kьrçaqььs-kьrçaqas emeeqsin
Salqalaan, вekejen ispite.
Turвut uolcaan
kereet:
«Tuoq вuolвut satana simeqsin,
Tor suolвun
tuorajdььr!--dieвite.—
— Ajaq adaqata,
Kyeq siri вaahьrda sьljljьma!
Qoruopkar
erdetten kiire tur!»
— Kьtaam, tuoqqun slettiŋ?
Kьrçaqas вaarьttan ьaljljьma!
Min da sin,
en kurduk, muŋutuur
Eder kyeq saastaaqьm.
Baqar, en
Bu çollooq вuolaqa
Уynerger
sajdargar вaqaran
Oloottum вuoluoqa!

1936 вьl.

SIBIINJNJE OQOTO

Siltihin вejeleeq
Sibiinjnje oqoto
Siik sirin
Sirite kejerin uuratan,
Min diekki cuumpuran kerвyte.

Siileeвit kurduktuk,
Tanььtьn çantatan
Telecci tirenen turвutą.

Kьhьjan, kььhьran
Kьtaccь kereryn
Syreqim ьlьnan
Syrdeeqtik вillirgii teppite.

«Sibiinjnje» dieteqqe
Sirgenen, silleŋneen,
Syr saattaaq yeqyyge sanььвьt,

Siir keller —
Sibiinjnje maŋnajgь вylyyde,
Siik-tammaq tyherвet
Sieqsitter вuolaвьt.

Siir asрьt вastьŋьn
Siiliirвit
O, qahan uurajьaj?!
Biir kihi
Kiergener kielite,

QOHOONNOR

Bihlriir вejete,
Et — qaanьn etiite
Ejeni tutuhan,
Biir вuolar kynnere
O, qahan kyərejiej!!!

Sitinnik sanььгвьn
Serejвit вьhььnan,
Sibiinjnje oqoto
Munnunan вurdurqaat,
Moonjnjunan oonjnjooqtoon
Mojtoroŋnoovuta.

1936 sьl.

ТУУN

Tyyn. Tyyn.
Uu cuumpu,
Uulusta kuraanaq.
Uoskutar səryyn syəŋej salgьn
Syreqi sojutar!
Tynnykten tyŋkeren
Tyher
Tyyn —
Suŋ qara kьnattaaq
Sydy
Tyyl!

*

Tylej tyyn yəhyger
Utujвut ajьlqa
Uhukta вьhььlaan
Uhuutaan ьlattьь
Naharaŋ uutunan
Nuurajan вarara...
Tyyn. Tyyn.
Sьnjnjammьt sanaaqa
Sьl qonuk sapрьtьn
Sьlaardan ergiter
Sьlaas tььn
Sьmnaqas
Tyyleeq
Tyyn.
Sajaqas salgьnnaaq
Saaskь tyyn!
Uulusta kuraanaq.
Uu cuumpu.
Tyher tyyn.
Tylej tyyl!

1936 sьl.

КУНУӨРУ ТУУН

Kyhyөry tyyn tyԥkeren
Cuumpu, sьnjnjal yөhyger
Kyheԥetin dolguppakka
Cuԥnuur kurduk ihijer.

Kьlвaԥ өԥnөөq at yөre
Kьrdal qonuu yrdyger,
Dejвiirdene вөlyөren
Delej otu yrgyyller.

Keqe tьla duol astar.
Ьraaq-ьraaq ьt yrer;
Kehieqirвit kuolastar
Ajdaannara syhyrer.

Qanna ere saranca
Kөtөr tьaha sьгьlььг.
Qallaan yөhe qalanca
Kemi eten caԥkьnььг.

Kyhyөry tyyn tyԥkeren
Cuumpu, sьnjnjal yөhyger,
Kyheԥetin dolguppakka
Cuԥnuur kurduk ihijer.

1936 вьl. Qoro.

ÇIRBII DOLGUN

Balaba salgьnь вatьha
Çirвii dolgun syyreliir;
Balgьspьt вaarsalar вattahar
Kylykterin kyllettiir.

Selelii syyrer çirвii dolgun,
Dolguljljujвat çuraanan
Toqo, en, вьstaraqьn suolgun?
Toqo syppet uraanьj?

Suoq, çirвii dolgun kuruusuвaԥ
Orduk yөre çergejer:
Ohuor ojuulanar uustuga
Tolвonnonon kierkejer.

Ol çirвii, çiriminiir çirвii,
Qallaan tuman вьlьtьn.
Kieԥ dalaj ursunugar tierdiiԥ —
Qaallьn sytyөn dьlьtьn!

1936 вьl.

ELIEGIJE

(Q—p keriehiger)

Tььnnaaq вuoluu, өlyy tөryөttere
Tьjьhьrвьt dolgun kurduk sьssan
Selelehen вeje вejelerin
Seterвittii ekkiretiheller.

Dojdu njuurun tььnnььr imeŋnere
Doqsun oqsuhuuga, çollooq kyŋŋe
Anaan, saŋa kihi ajallarьn
Alьn sьljljar oloq menegeje,

Qara iinneeq tьmnьь ajaqьnan
Qaвa satььr, qaвan kimiriter;
Sajmaar ьraas salgьn tьŋa tььnnaaq
Saqa sirin saвa atьa suoqa!

Soqotoqtuu, вьstaq oŋoruulaaq,
Sorguŋ innin вьha satььlaata.
Eder qaaŋŋьn emen, suptu uulaan
Emegettii tььmmat etiŋ qaalla.

Çollooq oloq miceerinen kylen
Çolu kuuha keeltiŋ. Coj toŋ вuoru
Uoвan umsa tystyŋ. Doqoccukaam,
Uolan вejeŋ, itii uotuŋ sytte.

Ije syreq ikki iccilere
Biirge ьraas salgьnьnan tььnan,
Biirge yөrenerвit, yleliirвit,
Biirge oloq çolun teriherвit.

Tььnьŋ вьstarьgar aattaan өlвyt
Taptььr kььhьŋ atьn çolu вulla...
Doqottoruŋ umunnular. Araj
Sordooq ijeŋ вihi kөmyskeвit

Tuolar uutun kьammat. Kini tьaqa
Tulaajaqtьь өspyt вalaqanьn
Qaraŋarвьt tygeqiger ьtььr...

Sьllar aahьaqtara. Oloq yynyө.
Sьlaanjnjьtьa yle ylyskene.
Tulaajaqtьь өspyt uŋuoqquttan
Tula cecir yynen tumunnarьa...

Araj sordooq ijeŋ вihi ikkien
Aalaj siвekkini silejleqpit...
Ergilliвet ьraaq kөmyspytyn
Erejdene, ьtьь ьŋьrьaqpьt...

Çokuuskaj k. 1936 sьl.

*
* *

Ьraas tььn, manjnjьtar alьptaaq
En kəmys kuolahьq uustuga,
Syreqi uullarar dolgunnaaq
Ejeqes en yrdyk cuustuвaq,

Ьccappьt sajaqas sanaatьn
Saqa çol uotunan saвььra,
Bejiet uol ol kiehe tuqaatьn
Sanjnjьja, вet əргə sanььra.

Kilвienneeq ьrьatьn tuojarьq
Bejiettii ilвihin killere,
Kini cuor kulgaaqar, kuolahьq
Ikkihin cuqkunaan tillere.

Emiske вьstьвьt talaanь,
Eder tyəs kьlвajar KIIM uotun,
Sanьaqtьn — ije sir qallaanьn
Annьgar sajdьвьt noruotum!..

Syppet вaas oqoston, itii uot
Syreqer uullaran uguoqtun!
Sajaqas sanaalaaq kieq noruot
Sandallaaq talaanь tuojuoqtun!

1936 вьl.

KIESE KERIEHIGER

(Экспромт)

Kiese ьncьktььra
Kiehe вytte... qaarьan!
Ceelej sьrdьk tььna
Cerdeeqterge qaalьa!

*

Kehieqterdeeq kynneri
Cierestie, keriehe!
Kiese sьalьn siterii —
Ciesteeq syreq iehe!

1934 вьl.

QAAJЬЬLAAQTAR

(Ө. Tolstuojtan)

Kujaar keteqer kyn timirer,
Ьraaq kөmysteeq ot qamnььr,
Qaajььlaaq kьlьrgььr timire
Suol вuorun kөвyte qarвььr.

Syystere sylyllen iheller,
Argььj qaamsallar aallaran.
Syreqteriger ьardьk вiller
Aljljaqqajdaaq çьalalara.

Narьl kylykter вarьstьlar,
Teliegeni sosto nes at.
Naqьlьjan nakьqnastьlar
Elвeq nes manaвьl sallaat.

«Вьraattar, toqo sanjnjьjdьвьt?
Argььj duoratan ьlьaqqa.
Kieq sirge tyspyt seriвiejвit
Iti sor eвit вuollaqa...»

Argььj tuojan unaarьttьlar,
Araljljьja ьllaatьlar,
Buolga өrys dalaj kielitin,
Suota suoq syppyt kynnerin.

Tuojdular kөqyl kyn ytyөtyn,
Çiikej sanaanь tuojdular,
Qaraaran, kynnere kyryөtyq,
Qandala suolga sohullar...

1935 sьl.

GRENAADA

(M. Sөetluoptan)

Ojutan ajannaan
Oqsuha kiippit.
«Otommut» ьrьatьn
Oonjnjuu ispippit.

Ol çikti ьrьanь
Kem da qaaccьnar
Eder siвekki ot —
Qonuu njaassьna.

Ьtьktььr doqorum
Ьraaq sirderin
Ьrьatьn, ьqьrtan
Ьllaan yөrdere.

Kyөq, duolu çierete
Yөren ьllььra:
— Grenaada, Grenaada
Grenaadam! — diire.

Kini вu ьrьanь
Bilere olus...
Qantan eqerdeste
Ispaannьь kurus?

Aleksaandraвьskaj,
Qaarkap eppietteeq:
Ispa:nnьь вilвikkit
Qaja kyn ete?

Eppiettee Ukraajna:
Oruoska, araj
Siepcenke qalpaaga
Qaalta вuolaaraj?

Qantan aqalaqqьn
Atahьm tuojduq:
— Grenaada, Grenaada
Grenaada dojdum! —

Argььj eppletteete
Sanaargььr uolum:
— Segeer kinigetten
Itini bullum! —

Ўrdyk cies buolbat duo?
Ўcygej da aat!
Grenaada baar sire
Ispaanjnja buolbaat?!

Çiebin bьraqpьtьm
Baattьm seriige,
Baahьnajga siri
Ьlan bierliige...

Kergenim bьrastьь,
Bьrastьь çonum...
Grenaada, Grenaada
Grenaada dojdum...

Biligin kөtyten
Bilen iheqin
Batarьaja tьlьn —
Serii yөreqin.

Sandaar kyn taqsara,
Kiirere emie,
Kieq sirge syyrdyyge
Akkar suoq senie.

«Otommut» ьгьatьn
Oonjnjuur eskadruon,
Kьгььmka çьllarga
Erej kьlьnan.

Qanna barda, doqor,
Qaarьan tojuguq:
«Grenaada, Grenaada
Grenaada dojdum»?

Tavьlьvьt kibi
Taalan suulbuta,
Ьqььгьgar anь
Ьttьbat buolta.

Kөrbytym: yrdynen
Ьj sanjnjьjbьta,
Tьmnьjbьt uohunan:
Grenaa... diebite.

Ergijbet ilgeleeq
Bьlьt kөj sirge
Doqorum barbьta
Ьгьatьn iljlje.

Ol kynten istibet
Tөryөbyt sirim:
«Grenaada, Grenaada,
Grenaadam» diirin.

Bajьaha өlbytyn
Serii bilbete,
«Oton» dien ьгьatьn
Ьllaan siterde.

Cocumca buolla da
Qallaan kieheqe
Argььjdьk qalьjda
Samььr tammaqa.

Saqa ьгьalarь
Ajda oloqput,

Segerder ergeni
Tuojвat вuoluoqput!

Kевihiq doqottor
Keretik tuojuq!
«Grenaada, Grenaada
Grenaada dojdum!»

1934 s.

KƏMУS UONNA BULAAT

(Buuskuntan)

«Baгь вaar miene» diete kəmys,
«Baгь вaar miene» diete вulaat.
«Baгьnь atььlahьam» diete kəmys,
«Baгьnь ьlьam» diete вulaat.

1934 s. tьlвaastammьta.

* *
*

KIHI AJMAQ SAAHA

Весна идет, весна идет
мы молодой весны гонцы

Saaskь sandal kymmyt
Oonjnjuu ojor caaha
Sajmaarьja yymmyt.
Ojuur kyөqyn aaha
Kyle-yөre kөrөyt
Kihi ajmaq saaha.

Kьraaj, kьraaj sirten
Kьhьn qaarьn munjnjan,
Syyreen, kөnys syyrden,
Syŋken өrys ajmaan,
Sөөiet sire yөrde
Suraa muuhu kьjdaan.

Atьn sirge kьhьn.
Argьar tьmnьь, сьsqaan.
Kөryn, salgьn вььhьn
Kyne saja tьgan
Iti keler tььnьn'—
Iti saaskь qamaan!

Yөhe, yөhe kөtyө
Çollooq oloq kyne.
Ymyryjen sytyө
Çoqsoot kьhьn tyyne.
Ol saas вastьŋ kyөne
Bihi sirөit yynne.

1936 сы.

BEJIEMELER

ARAQPAT BΘRΘLΘR

Aaqaaccьga

Qappaqcь kenniger
Qaattaran sьppatьm,
Meer, toloon ieniger
Meleere tuojвatьm.

Oqsuhuu uotunan
Uhuura turammьn,
Oquoskaj duolunan
Ulunnuu uhunnum.

Kusnarьap kuorqalьn
Occuottuu tuojвatьm,
Kieŋ вaajьn вajqalьn
Occoton turвatьm.

«Sordooq вaaj ьllammьt
Sor qohoon» diejeqin,
Ihirik sujdammьt
Ihitten вilieqiŋ!

«Saŋa tьl вahьjвьt
Satammat kier!» dieme,
Syreq, tьl ahьjвьt
Sypsyyrdeeq вejieme.

Siriigin, çajqalgьn
Sihileen et, kepsee,
Ejieqe maqtalвьn
Erdetten kereqsee!

Çokuuskajdaaqьlar

Dojdu sir dolgujan
Dorqoon tьas satarda.
Battammьt uordujan
Baajьgar utarda.

Moskuвa, Bөtөrвyyr
Kьtara kььnjnjьlar,
Massььna вөtyrgyyr
Kyysterin kьajdьlar:

Syyhynen tьhььnca
Syyryktyy ustannar,
Boluoscat kьrььmcь —
Balьm kyys ьgьmar.

Çokuuskaj kuorakka
Çol, emie, өr sөqөr,
Battammьt noruokka
Barammat өs kөвөr.

Uullubat sanaanan
Uulusta tubusta,
Bьlaannaaq qaamььnan
Bьlaaqtaaq subusta.

«Kөstyynej» aanьttan
Eder uol tьl ette;
Өstөөqyn aвьttan
Ereetin serette:

«Syөdyjвyt syys yje
Kyykylle kөppөqyn,
Өrөвөlyyssyje
Өrgөjөn өhyllyn!

Baгь вaar вattammьt
Baгьвьt taqsammьt,
Baraвaan oqsuoqun,
Bargьhan вaгьaqьn!

Urujdaan, urujdaan
Bьlaahь sөвiekke!»—
Cuor tьlga qorujdaan
Tuojdular ereekke.

Bьraсьas turuoran
Bu вaraat dolgujar,—
Bu muora, вoruoran,
Baalьnan orgujar.

Atььhьt Kusnaгьap
Adььlььr ьraaqtan,
Oonjnjuulaaq kus naгьal
Ojoqo ьnaaqtььn.

Bь-kьhьn kьssatьn,
Sahьlьn, saaвatьn,—
Bььha suoq kьstatan,
Sahьaran ataaвьta.

Kim qaja вilвetej
Kini syr ergienin,
Torguja delegej
Borokuot вergenin?!

Allantan araastaan
Ergippet ete duo?
Aal ihin çaaгьstaan
Elвeppet ete duo?

Kьssaqa kьra caaj,
Satььn-вes sөp ete;

Qьlaan—tyy вьrahaaj,
Tььn вьstьan keriete!—

O, muqnaan da sordoon
Bulputun вьljljььra,
Omunnaan, sonordoon,
Bulgutan kьjdььra!

Aвakka da eвit,
Alвьnnaaq salahьn...
Saralaan kilejвit,
Saata suoq sarahьn!

*

Majьattaaq uolunuun
«Majgьnan» tuollular,
Tььnnarьn tolunuu
Tььnjnjatьn вullular:

Keteqteeq keçietten
Silepsiep Taraahь,
Keqkejвit mas 'çietten
Sipsijen tahaaran:

«—Saqaвьt noruotun
Sajmььrga tiijdiler...
Bassaвььk вuruotun
Saвьaqьn» destiler.

— Qaspaçььn Kusnarьap,
Qarьastьma, toloruom!
Oruohun, çe вarьaq,
Omsolooq doqoruom!

Tөrөөвyt dajdьnь
Өlөrtөn вььhьaqрьt,

Utarar majgьnь,
Umsaran aahьaqрьt! —

Battalь вarqardar
Baaj tojot tьllarьan?!..
Bassaвььk sandaardar
Uotugar taвьllьaq!

*

«Noruodnaj» munjnjaqqa
Oruohun saqarda:
— Çonnoru aвьrьaqqa,
Çol sorgu tuhaajda!

Ellejten, Dьgьntan
Ellehen sajdammьt,
Tөryөвyt majgьntan,
Tөryt tuoraaвaррьt!..

Ojoqu-kergeni
Ojoqos suol diecci,
Ьtьktaaq sergeni
Ьtьjan tyөrecci,

Uraaqqaj çollorun
Bas-вьtaq tamnaaвьt,
Bassaвььk suollarьn,
Uraa! Samnardьвьt!—

Baaj ajmaq ajdaaran
«Ajььhьt aqalla»,
Çoвulqa uol turan,
Cuor tьla caqьllar:

— Bassaвььk majgьtьn,
Barьtьn toqorgo,

Baaj kulut dajdьtьn
Baallarьn вовorgo,

Silepsiep, Oruohun
Tьllarьn вьraqьq!
Sillieqe toruohun
Tььnnarьn вьhьaqьq!—

Kьtarar kьrçьktaaq
Kьra uol eppitin,
Kьlвaarar sьrdьktaaq
Kььnjnjar duol eppietteen,

Qaraqьn saptarвьt
Qamnaccьt aan asta,
Battammьt çaqtarвьt,
Baraakka qaamьsta.

*

Tyyn yөhyn aahььta
Tyq kuorat syksynne;
Battammьt qahььta
Baajdarь yrgytte.

«Qoruskuoj duumaqa»
Qahaaqtar turвuttar,
«Qorommut вuulaqa»
Qaqqata вuolвuttar.

— Oruspuoj!.. uot ahьq! —
Arьsьar qahьtььr,
Oruota saa tьahьn
Satardan qardalььr.

Bylymyөt, вomвomyөt
Buuljljanan tььnallar,

Bassaвььk вoruo, uot,
Buurqatьn ьlьnar.

Barь tyөt munnuktan
Bu ьgan kelliler,
Baarajвьt uoruktan
Baaj kyyhyn estiler.

Bursuju вurujdaan
Buolatьn вierвekke,
«Urujdaaq, urujdaaq.
Вьlaahь sөвiekke!!!»

— Qajtaqьj вu Taraas? —
— Qaspaçььn Kusnarьap
Kuotarga suol ьraas! —
— Kuotarga... kuottarьaq!..

Kuorusnaj kььstara
Kuorakka çergejвit,
Sordonor вььstara
Sonordoon, вu kelвit...

Tireqe — Taraaha
Tillivet вьlaannaaq,
Eteesteeq caraasa
Ekkine kuraanaq...

Bursuju вurujdaan
Buolatьn вierвekke;
«Urujdaaq, urujdaaq,
Вьlaahь sөвiekke!»

Samnьвьt saqa da
Saqatьk saqarda,
Anьgь Saqaada
Atьnnьk sataarda.

* *
*

Kyryəjeqter

Oquoskaj kieŋ muora
Oqsullan, вoruoran,
Çeвirdeeq çyhynyn
Çe ьlвьt, o, syryn!

Kieŋ dalaj qallaana
Çaarьstьь вьlьttaaq,
Kilejer вaallaaqa
Çalqaannььr kьrçьktaaq.

Oluur tьal kemiger
Argьllar erejdeeq;
Ol ənjnjyəs kenniger
Aqьjaq çielerdeeq,

Battammьt ytejвit
Baajdara mannalar;
Saqattan kelejвit —
Saasalar, Maanjnjalar;

Majьattaaq oqoto —
Maanь Mikilperep,
Kusnarьap soqotoq
(Kumummut... kiiterej!)

Ostuolga вyk tyhen,
Oruskuot aaqьnar;
Kinini ytyktyher,
Kihite—aaqьna.

Tyyleeqin aqsaanьn
Tymykteen вyterde;
Qaraŋa çie aanьn
Aspьta—kyn erde.

*

Bygyŋny kyyleeŋke
Bygystyyr tyəlgyte,
Enieleeq eleeŋŋe,
Ejmeŋin kəвytte.

Oquoskaj muorattan
«Balьktььr» Araakь,
Borukuot laapрьttan
Atььlььr araahь.

Çoppuontan çorqojon,
Çollono kelвite,
Balьjan, qorqojon,
«Balьksьt» demmite;

Araakь çonnoro
Arьgь вierdiler,
Kensierвe oŋoro
Uŋuoqu kirdiler.

Qaaca kььs Maanjnjalььn
Qaвalьar kyyttyler;
Baasa uol «aanjnjalьn»
Baantьga yreller.

Kyəneq çon ymyəren
Kyəq sokko suuguna,
Sylyhyn myəttyjen,
Syreqqe «huu» gьnna.

— Ytyə taas kurustaal
Yryymke kyərejdin!
Yrdyk сььn kьnjaraal
Tuhugar ihieqiŋ!

Suut sokuon uurajan
Bas-mejii sьtьjda,

Suurallar вuorunan
Bassaвььk ьtьjda.

Kinneri kьajarga
Maçьara вarammat,
Kiriehi ajartan
Majgьmmьt tutummat! —

Baasaqa «Maçьara»
Bahьgar taqьsta,
Barьnь saŋara
Bьlaamaj aaqьsta:

«Min вaaj ьal kytyөte
Mindeeren erdeqim,
Kьlaannaaq ytyөte
Kьlaappar elвeqin!!!»

Maanjnjьska Baasalььn
Maa, вeske вardьlar,
Paaranь maanьlьь,
Manjnjьtar ol alar.

Ьksarь ihenner
Ьrkьjga tiijdiler,
Il qannar kejenner,
Irimnii iejdiler.

*

Baallanar dalajga
Sorunan вalьktььr,
Bajвal-вaahьnajga
Suosuna kььs ьtььr.

— Tuoq sordooq вuolammьt,
Toŋommut-qatammьt,

Ьtььrвьt вuoluoqaj,
Kьrçaqas, qajtaqьj!..

«Tььj, kьtaam taŋara
Nakaaha, iti вaar»...
— Tььn ajьь — aŋara
Baajdarвьt вuolвattaar?

Kьrçaqas, qolвohon
Kьhajar вattalь...
Kьrçьkka suol ahan
Kьhьllьaq... вaltalьaq!..

«Uu... anjьь daqanь
Utarь kim вarьaj?..
Ьncьktььr ajmaqьn
Ььrajвьt aвьrьa!!!»

Tollubat Suosuna
Tosqollooq qossuna,
Oqonjnjor sanaatьn
Oloqtoon ajmaata.

*

Apparaat, Niвeliir,
Altan sep sygenner,
Appaqa yleliir,
Alta çon istiler.

Araakь Baasalььn
Sьgaara tartьlar;
— Araas kyөq aarkalььn
Sьkaarnaj dajdьlar! —

Ataarвьt çonnorun
Araakь вatьsta,

Qaalьaqsьt çol sorun
Qallaaŋŋa ьгьtta.

Majьattaaq oqoto,
Maçьara aqalla:
— Ce, keliŋ, doqottor!
Çe, ihen caqallat! —

«Çoppuoŋŋa вaraaгь
Çorqojor вuollubut,
Çokuuskaj qadaaгьn
Çajьttan kuottubut».

— Kuorakka min çiebin
Telegreep gьmmьttar,
Kuorpustaaq — mindiemen
«Terilte» diebitter...

— O, doqor, miigitten
Borukuoppun ьlвьttar.
Miiles ergiemmitin
«Siip — Tuordar» siebitter.

— Tula сььn вuojummut,
Tutuspat вьhььlaaq,
Kyr kydeer tuonammьt
Kyryyгвyt kьhььlaaq...

Mal вaajь «вьljljatьь»
Margьardaaq ahььlaaq...
Ьksьmnaaq ьtahьь,
Ьraatta вьhььlaaq.

Ylenen munjnjummut
Ypterin siettileer,
Ygys çon sordommut
Iesterin sittileer?!.

*

Kyeq kiehe Araakь
«Kyylejdeen» ergijde,
Kelgieleeq maraaqь
Kehiitin erijde.

Buuranan orommut
Buruonsa çyhynneeq,
Buor kumaq ugummut,—
Bu kehii keteqteeq.

Baasalььn Araakь
Sьgaara tartьlar;
— Paqajвьn! —
«Akaaгь!
Sьhьana taajьllar».

Baasa, вuor kehiini
Bastaan, sin вilвete,
Terimneeq tehiinin
Kenneki ejdyete:

«Keler kyn keskile
Bu вuolaгьn вillim...
Biligin teskileen
Kenneki ergilliem!»

— Baasьŋka, iti çon,
Вьlьгgь estеeqpyt,
Biligin вiler Çoppuon,
Bihigi doqottorвut! —

Kusnaгьap, Mikiiperep
Kuustuhan kelliler.
Kьгçьgь etitteren
Kьlaanjassь gьnnьlar.

«Господа! Господа!
Qojut turar sьalga

Oquruottan sanьaqqa,
Oqoto вuluoqqa!»

«Saamaj sөp»—вьhaaraat
Baasa ette,— Noqoo! —
Kөhynne tulaajaq,
Mөlөkyyrep Okoo.

*

Arqaattan kyys sapsььr
Qaqsaattaaq tьallanna,
Kieц muora, qalьцnььr
Arqastaaq вaallanna.

Dalaj kieц muoraqa
Suuduna kөhynne,
Çalqaannaaq вuolaqa
Dьgdaцnaan tyөhynne.

Kьhajar sundulu
Kьrььlaaq tumsunan,
Qaraarar dolgunu
Qajьtan, umsaran,

Timir sьap suвujuu
Çaakьrьn вьraqta,
Tөgyryk, tyөn ojuu
Вьlaaqa taqьsta.

Araakь Baasalььn
Qaacarga kiirdiler,
Araas elвeq mallььn
Qacajdana istiler.

Qarьlqan kyys tььnnaaq
Qaraapka tiijdiler:
Kiil-timir sьцaaqtaaq,
Kirilies вierdiler.

Kusnarьap, Mikiiperep
Tymyller qaçar tььn,
Kusqahan ispittere,
Tyyleeqtiin — sьannastььn.

*

Qostorgo ostuol dien,
Oloq, suoq вьhььlaaq,
Qoroqor kyөq erien
Ostuolвa suruktaaq.

Qanьrвьt kilie сььn,
Qapрьtaan-вuoccugu,
Araakь — ajьь tььn,
Algььra воccumun!

Saqaqa majgьnnььr
Sahaqqaj çon elвeq,
Sokkonon ajвaцnььr
Sonun вaaj kihileeq.

Ьas-qara coq kihi,
Baaqtaqa taqьsta,
Ьar вattal, kinini
Baar kyyhyn qarвьtta.

Cer etten uu allar—
Qamnaccьt kuluttar, —
«Çippikkej таваarь
Qaacarga tahaarьn!»

Bu таваar kimleqe
Muoranan taqьsta?
Kьlaannaaq tyyleeqqe
Kьhanan suвujdaa?!

Itinen iqnibet,
Barara keqtibet,
Sebiekke tiijieqteeq,
Batarь tyhyəqteeq!

Timir lyyk ihitten
Kəmər uot qaraqtar,
Tojoqqo əs iiten,
Kərər bьhьblaaqtar.

*

Baaşa uol, Araakь
Baaqtaqa baallara,
Kьrьblaaq mьraanь
Kьncьatьь baattara.

«Kər kyəne ojdubut
Kykylle dojdubut,
Bьrahaaj» ere diebitter,
Kьrammьt Mikiiperepter.

«Kьlaattaaq biereger
Kьrьnьam» diebittii,
Yrgejbit yreqer
Ys tiitin belietii,

Araakь baaj — suorun
Araqas cəm buorun,
Iliitiger ьlbьta,
Ilini ьjbьta.

*

Oquoskaj biereger,
Orgujar kyənyger,
Kьtarar taqastaaq
Bьlaaqa taqьsta.

Qamandььr Suosuna
Qahьtaan saqardar,—
Er saanan, suosanan
Etereet satardar.

Bajbalcaan ierijen
Marьlьь ьtььra,
Baal tejer biereger
Maa uolun sanььra...

*

«Abaahь dojdutun»
Kəqyllyk aastьlar,
Araakь uolunuun,
Kəqənnyy dajdьlar.

— Kərylyəq, ce, Baaska
Kər ere — dien ьjda.
Nyəmərdeeq qaartьska
Aan aajь ьmajda.

Baasьqka əjdyəte,
Bajьmnaaq çьllarьn,
Restereen çielerten
Ettehen ьlarьn...

Toqus syys qaccьga
Toluon atььlasta,
Sylyhyn ьlaaccьga
Syyren qarbьalasta.

Kььs sorun-sunqatьn
Kinieqe kepseete,
Kihite çin atьn
Kiqinen sergeete!

Tuoq soroj, tuoq muqaj,
Sordooq kььs etinen

Torgujdaan tuhanar,
Tuordahan tiihener?!

*

Oquoskaj kyəq muora
Tunaaran oloror
Oqoruo ohuora
Tujaar kyn ol ojor.

Tulalaan yllyвyt
Tumana sajqanar,
Ajьlqa yllymmyt
Ajgьra attanar.

Qallaannььn qapsьвьt
Qalaa tuus uulara
Uot aan kyn taqsьвьt
Uotugar uullara.

Oquoskaj вiereger,
Orgujar kyənyger
Kьlarar вьlaaqa
Kьlвajar ьraaqqa.

Bytyyte

Uonunan sьl aasta,
Uor Çoppuon dajвьta
Uorujaq majgьta,
Uorвalaan anaarta...

Uonunan sьl aasta,
Kusnarьap,— atььta,
Seвieskej вьlaastan
Sin kyreen вarвьta.

Uonunan sьl aasta,
Baaj kyne qalaastan

Uorugar uu kiiren,
Bahьnan ergijen,

Battammьt вahьlьk —
Qasaajьn вuolвuta,
Baartьja — вassaвььk
Qasaahьn вulвuta.

Aan dojdu njuurunan,
Battalga utarь,
Atьn suol turunan
Baltata uratь!

Turuk suol tobulвut
Duol kənyl dojduga,
Tula tyərt əttyвyt —
Duolan вaaj sьaвьgar.

Erdetten qalaastan
Erge oloq emeqe,
Eder kyys вьlaaska,
Ergijen tyhyəqe!

Araakь, Kusnarьap
Araqpat Bərelər,
Tiistere qaannьrьa...
Kelliner! — Əlellər!

1931—1934 ss.
Çokuuskaj kuorat

КЬНЬL AARMЬJA

Uot kutaa, suваj qaan,
Вьstar tььn toluktaaq
Uon ikki sьl вuolla
Вьlaahь ьlвьрrьt.
Battaltan taqsьвьt
Вuolatьn вulвuta,
Batьllar вaaj kyne
Boruoran kelвite.

Qajanь вuuralaan
Qajaqьn tahaaran,
Tilirgen tьahьnan,
Tilije tirgiitiir
Timirten tirenen,
Tireqi ьlьnan
Massььna kyyhynen
Maassaвьt tylynne.

Qolвohuk yleleen
Qotuulaaq qolquostar
Kьraaj sir kьrьhьn
Kьrвastaan вuor gьnan,

Talaarar tajqanь
Таvьlqan kyyhynen
Taqnaran, telejen
Tas toloon astьlar.

Kylymnyyr kynnerge
Kyвegeqniir kyвq ottooq
Balьm kyys вьjaqnaaq
Baahьna kвhynne,
Увreqteeq kвryynen
Увr вrgв muostaaqь
Culutun iitenner
Cuumpu tьa tilinne.

Aan dojdu yrdynen
Atьn uot sandaaran
Ylehit muqnaaqь
Уhyjde, yвrette;
Qapрьtaal allaaqьn
Qaraqьn salaata,
Өlввry tahьmnььr
Өhyвnyn yrdette.

I

Kerii tьa kenniger
Kyn kiire kьlamnььr.
Qolquoska, Meqeece,
Sarьgьn ahara
Tьraaktar atьnan
Saharвьt oruohu
Modunnuk вьstarda,
Motuora njirgijde.

Qaraqa вarьjan
Qamsьktaan keliite
Tьraaqta dojduttan
Tьraaqtar atьnan

Qaraaska tөnynne.
Araatar ihinen
Bajьanaj ьqьгьь
Baqatьn ihitte:

— Kim вагьan вaqalaaq
Kelөnqit surutuq! —
«Min вaaгвьn, qamandььг,
Mikiitin Meqeele,
Surqjan kөвis!» dien,
Sudurgu tьlьnan
Suruup kyys sanaatьn
Suumalaan surutta.

*

Attanar kynyger
Artьalьn çonnoro
Arьallaan turannar,
Araqsar tьllarьn:
Kьtaanaq sanaanan
Kьhanan yөreneer,
Ije-sir inniger
En вardьq! — destiler.

II

Kim вilвit, istiвit,
Keqtiвet qaan өstөeq —
Kuoskalaaq kutujaq
Kuustuha sьpprьtьn,
Byltejвit qaвaqqa
Byrgehi qaajвakkьn,
Kьçьk вaaj njьmata
Kьгçьgь saвьa duo?!

Kьtajga kьra çon
Kьtьastar uotunan,

Kьгвьj вaaj utarь
Kьгgьhan-kьhьllaan,
Qaannahan ererin
Qaqqa, çiek oqoston
Ilinten Çoppuonjnja
Eqerdeen kьвьttar.

Sөвieskej Sojuusput
Sibiirin suolunan
Alaarar dojdunan
Iliqqi eqeerge
Arqaattan anallaaq
Timir suol sььjьllan
Kьtaj kieq sihinen
Kьгьlaan aahara.

Qallaannььn qapsьhar
Qaar qattьk сьpcaallaaq,
Вьlьttььn вьhьttar
Вьdan kьj kyөnnerdeeq,
Qaqkьlвa appalaaq,
Qarьlььг uulardaaq,
Taas вadьa qajalar
Taaqnaha turallar.

Alar tьa tunaardaaq,
Ardajdaaq kьгьstaaq,
Kyөnteeвit kyөnnerdeeq
Kyөq qaja вььhьnan,
Timir suol ustunan
Tireqe çьгьlaan,
Buruonan sapsььtaan
Boroвuos ispite.

Ьllьkka tirgiiteen,
Ьgьmnьk sьndььstaan,
Algьjьn kennitten
Alta uon вoguonu

Tymykteen kəteelləən,
Syyhynen tьhььnca
Syymeqteeq çaarьhь
Tyrgennik tyвytte.

Bagsaalga cugahaan,
Baar uoqun tahaaran,
Barьlьь ьspьta,
Вьtaaran вarвьta,
Eleqnes ajьlqa
Çeqkeren kəhynne,
Sььjьllas sьhььlar
Sььhьran вardьlar.

Baraattaan-araattaan,
Bahaam ьam sallaattar,
Ьstььgь kərdərən
Ьgan вu kelliler,
Barar sir вuomnanna,
Boroвuos toqtooto,
Baвj вalaj вataha
Baar suolu вyəleete.

*

Alaarar tajqalaaq,
Bar qaja вyyrykteeq,
Barьlas syyrykteeq
AMЬR dien eryske,
Beteree вiereger,
Seвieskej siriger
Delej kər elвeeвit
Deriebine olootto.

Çeвdien cer atьnan
Tahaqas tahaarь,
Çeвir kyeq qomuutun
Авьraqtaaвьta,

Attьnan ojoqo
Baraanьn ahata,
Вaвaarna attьnan
Baltьnaan вarвьta.

Ohumas, tyrgennik,
Soqoruu diekitten
Saa tьaha satarda,
Ikki syys iliitten
Sьj вuuljlja kuhujda,
Imienjnje dar ienin
Siidelii syrgejde,
Çeвdien qaan çeвirde.

Boppuoljlja tyynyger
Boвulluu elвeete,
Baas ьlвьt вaraannar
Beeqinii sьttьlar,
Baasa uol əleəry
Betieqtii menijer,
Deriebine ihiger
Dirвien qaj delejde...

Araj вiir Авьraam
Аваtьn ahьjan,
Авьral tojonton
Авьraq ьlaarь
Yqsergii olootto:
— Ур malвьn вaraarь
Kulaakka tahaaran
Çulaakьr estiler. —

Çan-Sy-Leen njadaraal
Çaqsьlqan seriite,
Ylenen iitiller
Seвieskej çonnoru

Уller qaan өhөqtөөn,
Senietin sejmekteen,
Aan dojdu вaajьttan
Analьn toloror.

III

Kyөq qaja kyөnytten
Kyөgeŋniir qonuuga
Bylymyөt вyhyrgeen,
Buuljljata ihiiren
Erien вьlaaq annьgar
Ejmenii elвeete.
Eppiliet sarьnnaaq
Eppisier samьnna.

Sessie kieŋ suolunan
SeSeSeeR suruktaaq
Broneвiik birileen,
Buuskata вihirgeen,
Uot kutaa tььnnanan
Bu kelen suвujda.
Utarar qadaarь
Umsartьь uhunna.

Qalaarar qallaanŋa
Qalьsqan sьrььnan,
Çaraplaan çarьlaan,
Çaaraj өs aalьnььn
Çaвaçь ьlsьhan,
Çaatьnan ьsьhan,
Buom mohuok sirderge
Buomвanь ььttьlar.

Kieŋ ьraas suolunan
Kill, ьstaal etereet, —
Meqeece seriite,
Meŋiten suвujda,

Kьhьl kyys kьtьastan,
Saaвьla sandaaran,
Kьl tььnьn вaarьnan
Saa ьtan satarta.

Өstөөqyn өttyger
Өlyy-sytyy yksyyr,
Tөgyryk qoloruk
Tөnnyy sor tyвyjde,
Kьhьl tььn kьtьasta
Kьtara sandaarda,
Baaj вamрььr вataha
Batьllan вaqtajda.

Çan-Sy-Leen njьdaraal
Çaltь kier oloron
Qaвaqqa qaŋsьjda:
«Aвakkam-satakkam,
Buor kurduk вurajar
Sanaakkam samьnna.
Andaqar tьllarьm
Ardьlara attьlar!...»

Anь, çe, kel ere,
Qaррьtaal вөrөtө,
Alьptaaq çaakkьnan
Qallaanь saвardьь!!!
Уhysteen da kelen
Уtyөny sieŋ suoqa,
Tolomon seriitten
Toŋ вuorga qarьjьanl!!!

IV

Qotuttan qotuu sep
Qorulaan çergeŋniir,
Çeвdienij kөrвyte:
Çergejвit вьlaaqtaaq,

Кьtaanaq ereetteeq,
Kere cuor ьгьalaaq
Кьhьl aarmьjastar
Кьгьlaan iheller.

Deriebine tilinne,
Keliileeq iennenne,
Deriespe delberijde.
Кьhьl, bu ergijde:
Çebdienniin Meqeece
Çe duo dieq kepsette:
— Oloqu ajmaannar
Oruskuot taqьsta.

Кьajььlaaq qotuulaaq
Кьhьl aarmьjastar
Aan dojdu baajdara
Abakka çaattarьn,
Кьtajga кьвьttan
Кьjmaqnaan keelterin,
Çan-Sy-Leen duomatь,
Çaatьrdan ьttьвьt! —

Çebdienij, çe sergien,
Qaraqa uottanna,
Çebere suoluttan
Qarьstььr çonnorun,
Muqutaq bejete
Muqura suoq taptaan,
Yeryytyn ujbakka
Ys tegyl uurasta.

***

Sebieskej Sojuuhu
Qappьtaal kyyhynen
Sejmektiir sьalьttan
Qaqqalьь turaaccь

Кьhьl aarmьjaqa
Кьajььtьn inniger
Кьhьl uorçan bieren
«Кьtaat» dien ettibit.

Qappьtaal — qara baaj
Qaraqqьn вьc-sime,
Өleery tahьmnьaq —
Өheqyq melbejye!
Өjdemmyt kulutuq
Өrgeske tyherie!
Kyys kyrgyem kyn oloq
Kyyhyren turuoqa!

1931-32 s.

Nam-Çokuuskaj kuorat.

— Kuorakka
Kihite ataarьaq! —
— Tuorattan
вihi
at вullubut. —
Tyyn yөhyn tytymeq tylyger
Tymepij —
ataarьь tyвyger.
— Kөr, вьha...
sььr atta! —
Kuurajap
kuorakka kььratta.
Ikkilii istiler
atьttar
Sibiki sikkierin ihillii.

*

Çikti da kyn ьttar.
Çireeleen cugahььr
ьar billii...
Bajaahьn kennitten
Bajaattan
Baajьhap вu kelle.
Senjetiger
qaan вihiller:
— Semenim
вançььkka...
вu... ьtta!
Seniete ehinne
er sьtta.
Eppekke
sor uutun utujda,
Etereet
uolujda.

*

Kььhar kyn
sьrdьgьn ataarar,

Kььсьrgььr tujaq
tьas qatarar;
Saa uotun
en kөrdyөn,
qaraвьl?!
Saadaqqьn
etereet
qaвan ь!!
Eppisier seriite
вiintelii ergijer.
Eppiliet çergejer.
Utaakь
вuolвakka —
ataaka.
Uorujaq ideleeq Ujвaanсьk
Sorujan вulummut
aan cancьk.
— Taqьs! —
— Suoq! —
Tymepij tus tiriet,
Caвьjda
caqьlqan вisteliet.
«Biir kihim iti...
qaan alьnna,
Kuurajap вilliвet.
Biir sanaa!
Kus syreq suoq manna!
Etereet
tiginet!»
Tymepij
tyөhytten umajan
Tujmaarar,
qaannanar.
Sьj вuuljlja tiвiite sьtajan
Sьrьlas tьmnььga kьlanar.

Bançььttar
ьkpьttar.
Kyn oloq kөŋylyn
uottara
Kyl вuolar — kemnere...
Satalaaq ьгьalar uoqtara
Sanaalar — kieŋnere...
Bartьsaan
tььn uurar tohuura
Өlөrgөr
kөŋylgyn uguraa!
Baj,
tьattan
вylymyөt uhuurar
Kuurajap
o, uraa!
Etereet yrdynen ikkihin
Өhөr kyn
өrgөjөn uвajda.
Eter kyys esterin da ihin
Өndөjөn
Tymepij ьmajda.
Qөmsөmuөl çoruoja
Tymepij
Qaannaaq uot çollorgun
umnuom duo?!
Qohooŋŋo
kьajammьn
qoloon tьl tymmeppin
Qөmnooqtuk sanььвьn.
Tymyөm duol!

Ikkis caaha

Tuujtalььr
вançььttar sordoro
Tumannьь uullannar
sojdular.

Turвiina
kyөn sөвuot uordara
Turuktaaq
urduuga turdular.
Tymepij
tььn tardьь seriitten
Toŋ вuorga sьtьja sьppat
вaar;
Buuljljattan atьn
cuor sep iitten
Budulqan tutuunu attarar.
Alaarar
qaja sis tajqaqa
Buөmurвut yreqөr,
tьatьgar
Allanь
aatьrdar вaajdaaqa
Buoruttan
kөmyhe
вu tьgar!
Aan dojdu qaraqar sandaarar
Saantatar
kyn kөmys,
Aam tьmnьь tььnьgar
sataarar
Sajdььlaaq yleliin
kyөŋ kөrys!

*

Kyl taqsan nus turar
Meqeele
«Kyn aha»
kyөmejin вytөrвit,
Kyylejin meteele —
kylyge
Kylyyge
aanьgar çeltejвit.

Өjdyөte Bagdaanьn
«Qoguorun»...
Yreller
massььnanь.
Өjdyөte
yleni toqorun,
Ylehit maassanь...
Kyl taqsan nus turar
Meqeele
Tymepij
attьgar,
aвarвьt.
Bagdaana serejвit
da вarвьt
Kinini, taaq meele...
«Suoq ettim!
Tymepij
min вaarвьn
Soqotoq вurujdaaq.
Ol Bardaan Baвaargьn
Arьgь ahatan
вurajda...»

*

— Tilicci
ikki ьj ihiger
Вьlaammьt — aqaara
duona suoq!
Tiriir
kyys вьrarььp tiihiger
Kьlaan uoq
turunuoq! —
«Seq, doqor
injnje dien
өlyөq duo?...
Nataaha вet
keвis
kьra astьk!»

— Set tььnnaaq
orojduon!
Kьajьaqpьt —
eteвin kьlgastьk! —
Tymepij
tymsyвyt munjnjaqqa
Tymykteen
kuolastььr.
Yletten yrgyвyt muqnaaqqa
Ylehit
qorujduur kьlaastьь.

*

Saaqtaqa
saqa tьl satarda
Sьrdьk çol uotunan uвajda.
Kөstyyleeq
taaсьka kyltejde.
Kөmysteeq
вuor — kumaq kyөrejde.
Soвuojsuk
sotuulaaq doqoruq —
Tus soruk
suuqqajвat saaqtatьn,
Biriiske
вьlaanь toqorun,
Biir sьssьь uotunan
вaqtatьn!

*

Baçьjaa
Suhallьk subutuur.
— Bahьlaj
kelen kiir! —
«Ьstapaan
siideleen suuja tur!»
Dьraaga
darajan yleliir.

*

Tymepij вirigediir erejdener.
Aqsaaвat
utujвat tuluuruon!
Yleliir
tyyn, kynys eriejdenen:
«Alta uon»
«Sette uon»
«Toqüs uon».
Qomsomuol вeləqə kuotuulaaq
Qossun kyys вuluuga
sypsyyrge.
Вьlaana aahььlaaq.
Вьlaaqqa — «Syys syyrвe».

*

Tymepij
kьajььlaaq saaqta
Tygeqitten taqsaat
suruk aaqta;
Вьlьrgь
toqoro uurajвьt
Doqoro
Kuurajap surujвut:
«Doroovo Tymepij!
Çe kepsee!
Min tuspun kepsieqe Silipceen.
Bihigi
ucuutal вuolвupput.
Bintiepke onnugar —
kinige,
Qomsomuol kyyhyger
вiir uopput
Oqo çon yəreqe
menige.
Bihigi qolquosput вurduga

Orojuon yrdynen —
orduga.
Biir yle kynyger —
uon kiile,
Ol yrde — soluoma,
mekiile.
Biligin
qolquosput uot suola
Kiirвeteq muqnaaqqa
aan ьjda.
Lienjinnii
caqьllaaq oskuola
Yərener saastaaqь
qamьjda.
Qolquostan
вili
вaaj Tiiteвi
Tuorajьn inniger —
Domsaaktььr ginniler.
Ee, вeji
əssə вaar вiir eвii!..
Budulqan ylenen
tьraaktar
Buordarь silgejde.
Buura, ap!
Qaan çьltan
çonnorun ьraaqtar,
Qaalaвьn doqorun
Kuurajap».

*

Min ylem
вulumnju
kyn kəmys.
Kiniene—kiin yəreq,
qolquos uot.

Syreqpit uoqtara—
biir ərys,
Kyyryyвyt
sessijelliskej вorukuot.
Qomunjuus qapьtaan
uruulun
Kьajььnan salajar.
Qomsomuol qacьgaar
Buruoluur,
Seterer uot otton
kyys ajar!
Sobuokka,
qolquoska,
saaqtaqa
Bihigi kyrgyəmmyt
tirener!
Borokuot ajannььr
muoraqa,
Baaj seвe
timirer.

1933-1935 ss.
Çokuuskaj kuorat.

ТУУL

(«Qajalar mekkyerdere»)
Llermenteptii

Cucur-Muraan, Cucur-Muraan
Toqo kьalвajan turaqьn?

B. N.

Saaskь tyyn вiirde tyhyən
Salgьnna ujdarвьtьm.
Qallaan dalaj kienе syryən! —
Qaraqtaan çulajвьtьm.
Əlyəne kyəne sandaaran
Kyn uotun kəssyвyte.
Ol, kien ejgele tunaaran
Kəqərən kəstyвyte.
Qotu, ьraaq, bьk-Qaja
Kyənynen kyənteeвite,
Kьlaan uhuga sьçaaja,
Kylymnyy yrdeeвite.
Arqaa, alar çerekeenneeq
Aar — qaja ajgьraan,
Kəmystyy, kyndyl kyənneeq
Kəstərə Cucur-Muraan.
Tolвonnooq eminjnjeqtere
Toquoruhan turallara;
Tomoroon ienin ieqtere
Teqke mahь uunallara.
Min usta kətən ispitim
Itii salgьn вihiger,
Cugujan, argььj tyspytym
Cucur-Muraan tyehyger.
Cucur-Muraan capcaal вaha
Saqьlьjan kьвajвьt,
Cugun çyhyn callaq maha
Çulajьttan sujdammьt.
Cucur-Muraan! Qallaan dalaj

Cuo toqo cuumpu вuolla?
Cacьgьгььг taas taŋalaj
Caŋьгgььг caaha tuollaa?!
Suoq, sydy, suorвan вuor qaja
Suohuran uhuurвaqtaan,
Kьhьl kumaqьn вurqaja
Tьjьs tьala ьspaqtaan,
Qara вьlьt qaajan kelen
Qaarьnan kөmnөqtөөtө,
Qaja kytyr, çe kiergenen,
Qahььrara mөltөөtө.
Min emie usta kөppytym
Itii salgьn вihiger,
Qaardaaq dojdu kөstyytyn,
Qagdaŋ ehe kөp tyytyn
Adaarьtar kemiger.
Qotu qallaan tolonuttan
Qaja yllen вagdajda,
Qoruo qara toqojuttan
Qatat uota caqьlьjda.
Dojdu ienin duoraħьta,
Dorqoon вuolan ehille
Qoco uutun dolgunnatar
Qojguo tьaha ihiller...
Ol, uordaaq qaja duoraana
Oluur tьalь salgьntan
Kyөje oqson, qam вattaan,
Kykyr qaja вьraanьn
Kyөgeljliiten qamnatta.
Cucur-Muraan вьraattarьn,
Cocumaqtaaq вьraannarьn
Qara kynnere kelвitin,
Qaar qaja вergehetin
Qallaaŋŋa anjnjan вaran,
Qaannaaqьnan kьncarьjan
Qaraqьnan вьhaattaran,

Вьlьttaaq, kylyk вarьja
Buhuk qallaantan ordon
Bukkunnana olordo.

Cucur-Muraan:

Berdimsijвit вuola-вuola,
Beqeheeŋŋi вeteneeski!
Qantan qaannaaq qaqaj вuolan
Qaan sierin kehen keestiŋ!
Bileqin duo, өlyy uola,
Bihi çon вiispit uuhun?
Otto dojdu yymmyt suola
Ottuun, mastььn tiijвet uhun! —
Ol tuqarь ordon turan,
Qonnoqum annьlara —
Olus ygys вьraattarвьn
Qolвuu tardar tutaaq вьraan,
Qomporuun qotoj darajan,
Qolo kuŋ вuolan daвajar,
Ocuos orduga min вaarвьn!
Kyn siritten kyhellibit
Kyre вile çonnoru,
Bastaan-kөstөөn, kyyheen ispit,
Saвaraj вaaj oqonjnjoru,
Ije sirge kisteen вaran.—
Ikki ataqqa taŋara,
Saвaraj kutun вahьjar
Sajsarь qotun вaara...
Yjeler aahallara...
Ygys syyryk ustara...
Erej emmit erejdeeqin
Erdeeq ehete demmit,
Ellej-вootur өвygeвit,
Erien oloq eredeeqin
Ehen, ujgu oloqun
Kyөnjnjej kььstььn вulвuta,

Omoqoj baaj ojoqun
Yeren sirdiir oroqun
Omoon bьspat buolbuta...
Kyndy oqo Kyn-Kemcyyk
Kynyytten ьjammьta,
(Anь ьccat ejdyeccyk!)
Kyenjnjej çolun bьjaŋьttan
Ahььta dujdammьta...
Onton tьllan uuhaabьta
Uraaŋqajьm ajmaqa,
Syyryktyyr oloq qaamььta
Syyrbe yje aastaqa...
Yhys, — Dьgьn bahьlьk
Yrdyk aapрьn aattььra...
Oonjnjuur bьlaajaqtaaq, ьtьk
Ojuununaan algььra...
Caskьjar sьtьь oqtooq
Caal-Bas Dьgьn ьccata,
(Ьtьk-Qaja ihit, toqtoo!)
Ьtьalaan caqьlьta,
Toŋ qaar çogçoot bьraattarbьn,
Toŋus berdin sonordoon,
Tordujalьь tepsen, ardьn
Toqoj gьnan olordon,
Salgьnь sataratar
Saŋalaaq buolar ete...
Ajmalqan atarata
Ajmaqрьn iedeppite...
Onton orduk ulaapрьtьm.
Omnuo, uluu aapрьtьn
Bьljljçahьspat buolbupput.

Bьarь, sьanь uoppupput...
Ьtьk-Qaja dьgdaŋnatta
Kiebin. Bum-bum tьahaata.
Ьnьrьk dirin annьttan

Dinemiit buombalaata.
Qalьan tьas qabaraana
Qaar maqan bьtьgь sььjda;
Kьncьatьь kere, saana
Kьrçaqas qaja qahььrda.
Min emie kyeq ursun ustun
Ispitten yeren ustan,
Njirgierdeeq tьaska çulustum
Yrdyk qaja ocuoska...
Cucur-Muraan uhuutaata,
Cuskuur buurqa ьtaata.
Miigin emie erijde,
Ikkihin eqerijde...

Cucur-Muraan:

Saata-suuta suoq baran,
Toqo, sata bahьn tattьŋ? —
Sajmaar erys suurajan
Toquttuo: annьŋ, attьŋ...
Ere kyyren turbucca,
Ebygylerge anaan,
Erys ustun kelbit nuucca
Eleryylerin sanaa!
Kьraaj kьrdal kьlbajbьta
Kьrьь cьpcaal uorugunan,
Kьrgьs qahaaga kьajbьta
Kercies buuljlja uoqunan...
Çaaŋь sirderinen tajaan
Çahaaq soro buulaabьta,
Saqa-Uraaŋqaj uordajan
Saa tuta sataabьta.
Qassa suoq qaan toqtubuta
Qaŋalas qonuutugar,
Tegyryjbyt çahaaq tuuta
Teleryjerin tuhugar...
Celgien tyehym telleqitten

Cegien eti sejmekteen,
Maamьk kinees, mantan kiitte
Mataljljьjar oq septeeq..
Sajsarь qotun tyəlgyte
Sajmaarar kujaar qonuu
Qotool qoonjnjunan yəmpyte
Qooduot qossun çonunuun...
Kьl tььnьn kuottarвьta.
Tireqin вiette... innik.
Kini kurduk kьattarвьttar:
Timireejep. Bolius. Çennik.
Kytyr kylykper yŋer
Kyndy çonum əlвyttere...
Anь ьccat kəryŋer
Ajьь tььna syten erer...

Ьtьk-Qaja:

Вьlьrgьŋ tьalь вata
Вьlьt kььha вuolвuta.
Qara kьrььska qaptarвьt,
Qaannaaqьnan ьtaaвьt,
Saqa yərer ytyə kyne
Mancaarьttan yynne...

Cucur-Muraan:

Oruspuonjnjuk Mancaarьnan,
Oruo mahь ottotunan
Ojmuu вarar, oroj вiihe
Oroostoro turвuta,
Tьŋьraqa, ahьь tiihe
Tononoro вuolвuta!

Ьtьk-Qaja:

Oroj вiihitten utarь,
Kəskə kəmylle kelere,
Ylehit uluu kuoratьn

Yəsketer sannaaq ere...
Qara kьrььs yəryn вulвut
Qaqaj tyəsteeq qooduottar,
Cerdeeqqe əj kyne вuolвut
Cernisieskej kurduktar...
Qara timir kьahьlanan
Kьlьrqaan aahallara,
Qaarьan erejderin sanaan,
Kьlana вarallara...
Saamaj tus, alьn вьarьŋ
Tylyk kuorat вuolвutun,
Saar tojon вattalьn sьaвьn
Tymyk kyyhe turвutun,
Battammьt вarь turan,
Batьja ьlan вaran,
Syyrykteeq qaana ustan,
Syyhynen syten-umsan
Kəŋylyn ьlan, kuorat
Kəryəqten kere duolun
Kərəmmyn kəmys tuoraq
Kylymer yərer вuollum!..
Kərəmmyn, torqon вərə
Yərderin yyrteleetim,
Kərəmmyn, yəhe, ərə
Kyənteetim, kylymneetim!

Cucur-Muraan:

Irinjnjeqim ikki ataq
Iireenin istiвetim,
Kini kьra, kini ataaq,
Kini qonuu cierвetin
Minjnjlgestik sieq etim...
Miigin kьajьaq вuolвataq!
Kььdaannaaq tьmnьь muoha
Kьrьatьnan taarьssar,
Uluu dojdu ocuoha,

Uhun yje qaarьssan
Ordon yyne turaвьn,
Ordootoon saŋaraвьn...

Ьtьk-Qaja:

Kөr ere: ol kyөq muus tunaar,
Tьmnьь tььnnaaq muoranь!
Kөr ere: ol uot вanaar
Tьmьrdammьt uoraanь!
Qajqaaвьt qara maar tьaqar
Qannьk kөmys kьlamnььr?
Araas omuk qaraqar
Aralьja qalьŋnььr...
Kьrçar kьrььs kьajan
Kьlatardььn uolluŋ!
Naamьskan neŋe nalьjan
Naardatan çylej вuolluŋ!
Kyn sirin kylymytten
Kyndeeren, kyyren iher
Kytyr kyysteeq yjelerten
Kyndy uola-iljljite,
Kyygyneen çergeljljijen,
Yrdygyn вьha syyrtyn
Yys kььlgьn yrygyppytyn
Өjdөөmyne olorduoŋ?
Ikki ataq ile kyyhe—
Iher yje kylyyhe
Njirgierdeeq sobuot orduos
Kьajьь tьlьn orojduoŋ!!!
Sotoru ikki ataq
Sorsujвut ekkin qahьa,
Sool, sьndььs iher ьraaq...
Saŋa yje aanьn ahьa!

*

Ьtьk-Qaja sirejitten
Caqьlqannar ьstannьlar,

Ьraaq qallaan tygeqitten
Caqьlьhan çajdьlar.
Kyөq ursun kьtara kььhan
Kylyвyreen umajdə.
Tөlөn ihitten kьlвajan
Kytyr uot qaja turda.
Maŋan вьtьk taaŋьnan
Qaraq uuta qalьjda,
Kьrçьвьt Cucur-Muraan
Ьtьk-Qajanь ьjda...
Alьs ьksaan ajmanan
Alaar-qalaar aaaarda;
Өrys kyөne sajqanan
Өrə, qaraap ataarda,
Ilin itir вьlьkka
Kьhьl kөmys kььppaqa,
Ilibirii turвakka,
Ikki ataq tarвaqar
Kylymyrdyy sьttaqa...
Qomporuun qotoj darajan
Qolo kuŋ вuolan daвajar
Cьpcaalьn çarapalaan —
Bьdan yehe... O, çulaan!
Qoonjnjugar qorqojвut kuorat
Qoloonnooq uolun ььtta,
Bilite, kuorattan turaat
Çirвiileeq alardarьn
Biirdiite qardььlaan aasta.
Ataqtara ьarda ьan!
Bu kelle... вuura asta...

Cucur-Muraan qarsa taqsan
Buorunan ьspaqtanan,
Kьattaran, syryn keвin
Syyhynen sьlga вattaan,

Kьhьn tььnnaaq вergehetin
Syyhyger saвa tatta...
Ьtьk-Qaja dieki dajan
Min yөren teвiehirdim...
Ььs вьdaŋŋa tyhen вaran
Iciges qospun вillim...

* *
*

Tahьrça taqsan kөrdym
Taŋnьвьt dojdum yrdyn:
Calвaq calьm carьlaj
Callaq tiit silihitten
Allan, kustuk tьgьalaj
Allaraan yreq teвen
Kьrьalaaq, kьndьa kьhьn
Kьjdanan, kьtalьkpьt
Kььraj qallaan kьj вььhьn
Kьjaaran kьŋkьnappьt.

1935 sьl.
Olunjnju — Bes ьja
Çokuuskaj kuorat — Sanatuoruja

KЬЬS ALJBUOMA

Tahaaraaccьttan

Ьtьktaвьllaaq aaqaaccьlarьam!

Ehigi çyylgytyger вeceettener вu aljвuomu 1934 sьllaaqqa dojduвar вiir taвaarьs kььspьttan вulвutum. Kini aljвuomun mieqe, kьra oqo erdeqpititten вiirge yөskeeвit вuolan keries-qomuruos qohoon suruttara вierte. Bahьttan ataqar dieri aaqan вaran kenniger kьra qohoon surujвutum. Sassьŋŋьtьgar kelen «aljвuomŋun ularьs, ustan ьlan, вaqar вeceetteten tahaattarьam» dien kөrdөspypper: min aappьn sirejinen killerвet вuollaqqьna uonna manna surujвut oqoloru elekteeвet вuollaqqьna sin daqanь dieвite.

Onon, ьtьktaвьllaaq aaqaaccьlar, вu aljвuom occotooqu ьccat is sanaatьn kicele, kisteleŋe вuolar. Kьrçьga, Aana Njukulaajaвьna N. kььs eppitin tutuhammьn çonnor aattarьn, eqetteeq, eqerdeleeq etiilerin, iitieq ehe oqotun ahьь tiihin tuura oqson sarвьjar keriete, вьhьtalaan qaallartaatьm.

Aaqan вaran «qaja, doqor naar taptal eriçiestemmit aljвuoma eвit» dieqqit. Saamaj sөp. Onnuk da вuoluoqtaaq. Saŋa, oloq вoruogun atьllaan erer eder uol, kььs yөrвet-kөppөt, sanaarqaaвat, sanaaвat, taptal uotunan umajвat вuoluoqtara duo?!

Onon, ehigi daqanь, muŋutaq da soqus вuollar ьraas sanaanь вьrastьь gьnьaqqьt dien erenевin.

Ehigini ьtьktaaccь Caqьlqan.

Çokuuskaj kuorat, 1936 sьl.

DOQJOTTORBOR

Taptallaaq doqottoruom,
Talьь eder saaspьn
Tatьarьjar kynyger
Tahь syterimeeri,
Araqas qonuktarвьn
Aljljammakka ere
Araqaccьlьь sьljljar
Aljвuom terinnim.
Illigit imeqin,
Syreqqit sylyhynyn,
Keries-qomuruos tьlgьt uotun,
Kekkelecci killerin
Kere doqottoruom!

Aljвuomnaaq *A. Nj. Namnььrasa*

MANNAJGЬ ANAARA

(1924—1929 ss.)

I

Elekkej, вehielej
Eder saahь
Ergijвet eriekkehinen.
Siвekki kiergelleeq
Sinjnje-solko siederejinen —
Sir kurduk simenen,
Siвiehej myөt sьtьn
Sirilecci eqirijen,
Site-qoto siterieqin,
Segerderiem!

Elekkej, вehielej
Eder saahь
Ehiekej ьrьaвьt
Ejmeqin ihinen,
Ohuokaj oonjnjuuвut

Ohuordaaq ojuutunan,
Egelgeleeq
Etigen tьllaaq
Qomus olonqotun
Qonkunas tьahьnan,
Ije sajьn ilgetin ieriten,
Qotool, tomtor sirderinen
Qotoljljuha qonuulaan
Illen-вosqo sьljljььnь
Ile sierin вatammьt
Eqerdeleen ihieqin!

Kyөregej.

II

Kьrasьaвajdьk kьajan surujвatьm,
Kьraaskanan sataan kiergeppetim,
Menik, kөrdөөq saahьn keriehinen
Miigin umnar ere вuolaajaqьn.

T. K.

III

(Ikki oruosa siвekki urusuujdammьtьn annьgar)

Ihit, taptььr uolun algьhьn:
Uhun çolgo dugun!
Itii taptal saahьn argьhьn —
Manь tyөsker ugun!

Taptььr uolun,
Taajar suolun.

IV

A вuukuвa aqtьlqanA
Aananь sanatarA
Narьn itii tььnьnaN
Arcьrьjar вuolarA.

Kini.

V

Iliim miene surujda
Kimin-tuoqun aaqьmna,
Syreqim yөren ьjda:
Taptallaaqqar Aanaqa.

Bьlatьan.

VI

KEQE

Ojuur, alar ihiger,
Ojuu uhuor tihiger,
Kere saŋa dierijde,
Keqe kelen keqijde.

Sajьn, kөŋyl kelerien
Saŋa kььlьt kelөit dien
Saqa çonun sanatta,
Salgьnь sataratta.

Kurus, kugdaq tьalarьm,
Kuugunaaqtььr tьallarьn
Kөjө oqson kөөiste,
Kөqөr-naqar keliste.

Yөren-kөtөn kөccytte,
Yөreq tьlьn yөdytte.
Otum-mahьm sergeete
Ohuor ojuu telgeete.

Ьljljaa.

VII

Soqqoru taptaa dieŋnin
Sordoomo miigin, maamaa,
Coloqor Silepieŋnin
Çoluŋ kurduk sanaama!

VIII

Ajan suolun aajьtьn
Ataq tepser tireepke—
Kirdeeq Çөөçiej majgьtьn
Kirdik өilөet seleepke—
Adaam uola Maajatьn.

Ьraas.

IX

(Qorubuot ьrьatьn ytyktyy)

Kьrgьttar: Bajaara!
Uolattarь kөrө kellөit
Moloduuja!

Uolattar: Njeekii, njeekii!
Kьrgьttarь kөrө kellөit
Bassьgьnas!

Kьrgьttar: Bajaara!
Innem, syytygym
Iisterim ini
Moloduuja!

Uolattar: Njeekii, njeekii!
Olooccu ini,
Eterөes ini
Bassьgьnas!

Kьrgьttar: Bajaara!
Ejeqestik
Etiŋ-tььnьŋ
Moloduuja!

Uolattar: Njeekii, njeekii!
Uuratalaan ьllarөьt ini,
Bassьgьnas!

X

(Qorubuot ьгьata)

Qorubuokka sьгьttьm,
Qorubuokka sьгьttьm.
Sьгьttьm,
Sьгьttьm.

Uollaaq kььhь min kərdym,
Uollaaq kььhь min kərdym.
Min kərdym,
Min kərdym.

Talba kььs ettyk battan,
Talba kььs ettyk battan.
Byər battan,
Byər battan.

Eder uol tur, yŋkyylee,
Eder uol, tur, yŋkyylee.
Yŋkyylee,
Yŋkyylee.

Turan çoŋŋo toŋqoŋnooŋ,
Turan çoŋŋo toŋqoŋnooŋ.
Toŋqoŋnoon,
Toŋqoŋnooŋ.

Taptaaŋ, uuraaŋ talaŋŋьt,
Taptaaŋ, uuraaŋ talaŋŋьt.
Talaŋŋьt,
Talaŋŋьt.

XI

Kimi da taptaama!
Taptalь sanaama!

Taptьaqьŋ manjnjatьn —
Albьnь kuuhuoquŋ.
Sor diriŋ kutatьn
Annьgar oqtuoquŋ.

Uhun sordooq.

XII

Qorobuottaan qotoljljuhan,
Sesiet buolan sergestehen,
Nasьь oonjnjoon ajdaaran
Naqьl kyny ataaran,
Yərebit,
Yərebit.

Ytyə, maanь inteligien —
Yəleheppit yəreqinen
Şaqa omuk sajdььtьn,
Satallaaq salanььtьn
Billibit,
Billibit.

Narьn ytyə bejeqinen
Namnььгaba Pienjnjeqineen
Kere kərdəəq biecerge
Keler buolaar, en, sergeen, —
Yəryəqpyt,
Yəryəqpyt.

Timir Çigistej.

XIII

Maanь kihi Malььgьn
Manna tugu manььgьn?

B-n.

XIV

ONORUU KЬTAANAQ

Miilaa, ejigin taptььr
Min onoruum eвit;
Ejigin umna satььr
Erejim da вaar eвit...

Et syreqim etiitin,
En ajьь qaraqьn
Kөnjnjyөre вiliitin
Kөrвөkkө araqьam...

Kөrвөkkө araqьam
Yөryyleeq taptalь...
Taptalвar вьraqьan...
Biir tьmnьь ьar tьlь...

Өlyөqper dьlь taptьam —
Ol onnuk onoruum,
Өtөr saaвan saptьam
Өlyyleeq doqoruom!..

Et syreqim etiitin,
En ajьь qaraqьn
Kөnjnjyөre вiliitin
Kөrвөkkө araqьam!..

Saqa.

XV

TABAARЬS NAMNЬЬRABAQA

«Onoruum» вuola-вuola!
Onolujdaqьn kөryөqyn!
Kөmyskete tuola-tuola
Kөвyөqteeteqe kөryçyөhyn!

Kьlaassaвaj sergeqqin
Kьlвaссь syterennin,
Qalвannaaвat tireqqin
Qajь-saq melitennin,
Alвьnna oqustaran
Aljвuomna suudajвьkkьn;
Otto ьal aqastarьn
Oluktarьn вarрьkьn.
Syys sydy вьrьhьannaaq
Bassaвььgьn melijвit,
Syreqqin messeen tььnnaaq
Syre-keвe erijвit.
Aljвuomna suudajьma
Atьn suolga вarьma!

Kьhьllaan.

Kььnjnjar kььnj,
Шашку вынь!
Kuttanar вilliвet,
О, мухтар, трусов нет!

M.

IKKIS ANAARA

(1929—1934 ss.)

I

Qoruвuottaan qoçojвut,
Qoruo kurduk qaranan
Qaahьn sotton qanьran
Qalьannьjвьt, coqojвut
Qarьtьana dien kььspьt
Atьn sirge qajьspьt.

S. O.

II

Taptalвьt sudurgu —
Oqовut оvurgu.

Semen.

III

Biere kььhь kuottaran
Bieвekkete suoq вuollum.
Syrвyn-kuppun tuttaran,
Syөm keriцe suolunnum.

Betieqep.

IV

Qonon tura sanььвьn
Qomsomuolus Ujвaanь,
Уөre-taala tapтььвьn
Уөreq, yle ajdaanьn.
Biirde mieqe eppite:
Bihieqe kelen kiir dien,
Aqakkam serejвite,
Qata saarьam suoq — kiiriem!

Maanjnja.

V

SEMENCIK

Sajьцnь kiehe sandaarььta
Sarьl kymmyt sanjnjьjda,
Semencik ьspьt kyөq çaarьssa
Şiemetin kөrө вarda.

Iineqes erien kyөq вaahьna
Innin tula kөstөrө.

Saas nohuom kutar kyn вaarьna
Saaraan turan kөrөrө.

Kurutujвut вьhььnan iher
Kuraajь sirin ustun.
Tolorujaar dieвit kөmyhe
Toqo iinen taqьstьn?

Kyn kiirer uotugar kylyge
Өr syөdejen turвuta,
Kyler kurduk, qallaan syylyge
Өnyryө uhuurвuta.

Semencik tөnnөn isteqine
Seliehinej dolgujda
Qolquos вurduga kiisteqinen
Qolвoo, ьnьr, uhuj daa!

Saaraaвьt, Semencik saaraaвьt,
Nes sannara syppytter.
Saharqaj saharqa sandaarвьt.
Nalьgьr tuman tyher.

Qolquostaaq.

VI

Уөreq yrdyk ytyөtyn
Уmyөryhen вilевit,
Уyner oloq kytyөtyn
Уөre-kөtө kөssөвyt.

Уөnneeq өstөөq ьamatьn
Уөreqterten yyryөqyn!
Saвa oqsor kьnatьn
Saqsьjвaqtьь tyhyөqyn!

Ederikeen.

VII

Qolquoska taqsa ьljljan
Qormuoska tьahattьвьt;
Уnkyyleen kьntaljljьhan
Kyylejdii sьrьttьвьt.

Sajmaarar salgьn yөhe
Cььcaaq kөrө sajdьвьt;
Sassьardattan вөlyөhen
Cinnik tyyteq вaajdьвьt.

Kelij manna Aanьska
Kyle-oonjnjuu ylelieq!
Kere çikti alaaska
Kiergel вuolвut nehiliek!

Tunaaraвa.

VIII

BIIR TЬL

Biir tьlь — min kьajan eppeppin.
Biir tьlь — syreqper вattььвьn.
Ederkeen saastarвьn celgippit
Biir tьlь tejite satььвьn.

Kyn tujaar qaraqtaaq eder kььs
Kylymnyyr miceerin ihiger,
Sinjnje вiil, dolgujar eder tyөs
Ihiger ol tьlьm ihijer.

Qannьk da yleqe, yөryyge
Qatanan qaalвakka kyөrejer.
Kieheeqni kөj salgьn syyryge
Kinini qaraqpar yөsketer.

Syreqim çollorun tejippit
Eder kььs çyhynyn sanььвьn;

Ederkeen saastarвьn celgippit
Biir tьlь tejite satььвьn.

Ujвaanck.

IX

Ьraas çenkir argьnь
Ьstakaanna kutuoqun,
Уyner ytyө sargьnь
Уryymkenen tuojuoqun!

Eder tujgun saaspьtьn
Ejeleeqtik kөssyөqyn!
Erej kyne aaspьtьn
Emie өjdyөn kөryөqyn!

Ьraas çenkir argьвьt
Ьjdanaran sakkьraa!
Ьllььr-tuojar ьrьaвьt
Ьraaq ensen sataraa!

Behielej.

X

Liine qanna tiljennin
Miigin sanьь iheqin?
Itil taptal imenin
Cөmcyyk gьnan tiheqin?

T. K.

XI

ISTIENE UNUOR

Istiene unuor isteвin:
Imen syreq muncaarar
Istin вiir sanaa kisteiin
Iejer-tuojar gitaara.

Njirgijer akkuord ihinen
Njiesnej tuonu ieriter,
Ejeqes tьahьn tihinen
Erenerdii çiereter.

Sanjnjьjвьt sanaa saqata
Saqa kyyhy sanjnjьtar,
Sьnjnjal etigen вьraata
Sьtьь tьlьn qam ььtar.

Liide kььs qanna qajьhan
Minjnjigestik miceerdiq?—
Gitaara iiqin sajьhan
Minuorunan ejeerde.

Ergilin, Liide. Ergilin!
Emie yərden ьllatьaq.
Eder uol giriip çergelin
Erdeeq laadьn ьlattьa!

Istiвit.

XII

TALAAN UOTA TYƏSKE TЬGAR

Kьгьsьaвaj kьгgьttar da
Kьгьsьaвaj uolattar,
Kьntaljljьha kəttyler da
Kiergenniler kuorattar.

Talaan uota tyəske tьgar
Taptal, yəreq imeqin
Çolgo yəskyyr tььqqьtьgar
Çohunnaaqtьk iqeriq!

Eder ьccat elвeq quora
Ejeqestik ьllaata,
Yəryy, kьajьь вaala, muora
Yəsterinen tajaata.

Talaan uota tyəske tьgar
Taptal, yəreq imeqin
Çolgo yəskyyr tььqqьtьgar
Çohunnaaqtьk iqeriq!

Saqa uolun nuucca kььha
Saвa tyhen uuraata,
Arkьastьгвьt ajьь tьaha
Ajqallaata, alвaata.

Talaan uota tyəske tьgar
Taptal, yəreq imeqin
Çolgo yəskyyr tььqqьtьgar
Çohunnaaqtьk iqeriq!

Noruot sajdar kyqqyn kərys!
Ygys çonnooq ije sir,
Noruottarьn tьla ygys
Yəryylere tile вiir.

Talaan uota tyəske tьgar
Taptal, yəreq imeqin
Çolgo yəskyyr tььqqьtьgar
Çohunnaaqtьk iqeriq!

Doqoduular.

XIII

ÇOL

Çol dien tuguj?—
Uottaaq taptal!
Eder kььska
Itii taptal!

Çol dien tuguj?—
Uottaaq taptal!
Uoqtaaq yle,
Çohun maqtal!

Çol dien tuguj?—
Uottaaq taptal!
Kihi өjө
Kilвien satal!

Çol dien tuguj?—
Uottaaq taptal!
Kөŋyl kyne,
Samnar вattal!

Çol dien tuguj?—
Uottaaq taptal!
Taptaa, ьllaa,
Çolgun tap, tal!

Вылаtьan.

XIV

Ьгьа, ьгьа!
Ьraaq eŋsen вагьаŋ.
Elвeq, eder syreqteri
Eppeŋneten aahьaŋ!

Saqa uluu yreqterin
Saŋalьь sataarьtьaŋ!
Sis tьa celgien simeqtere
Sipsihieqtere.

Ьгьа, ьгьа!
Ьraaq eŋsen вагьаŋ.
Ьnaq syөhy
Уөhyn

Ьmmanьta ьllььr uurajвьta,—
Saŋa matььp suurajвьta:
Alta вalta,
Өrө kyөrej!

Altan uullan
Sytte erej!
Ьгьа, ьгьа!
Ьraaq eŋsen вагьаŋ!

E.

XV

SEBIESKEJ SIR UOLA

Min qaja yrdynen kөtөвyn,
Maŋqajar сьрсаalьn kөrөвyn.
lilliir kyөq dalajь
Illinen salajьь

Imeŋneeq kyyhynen teleвin.
Imiges tarвaqpar вilевin.
Darajar kьnattaвq
Darьlas aal attaaq

Motuordaaq, mecciere kөj salgьn
Modun kyys dojduвut uolaвьn.

*

Ilinten nalьjвьt
Irieneq naj вьlьt—
Iireeki similles ardaqa
Iвiiren, ihiiren вardaqa...
Cugahььr вьlьkka
Cugujan turвakka,

Imeŋneeq kyyhynen ihевin
Imiges tarвaqpar вilевin:
Ilgisten kiirlini
Ilвisteeq seriini!...

Iiliir kyəq dalajьm iitieqin —
Siriles tuoraqa sitieqin,
Similies ələrə
Sirite kətərə,

Min вejem, min çonum tььnnarьn
Nihijen, ələyynen tььnarьn,
Erdetten kərys — kyən!
Erdeeqtik kəmyskyən!

Moqsoqoolop.

XVI

Kьгььs, tanьar, qara çaj
Kьraman вuolla kьjdammьta;
Yəryyвytyn araaçьj
Ytymen sirge kььdamnatar.

Dirin muora, kujaar sir —
Bihigi вalьm kyyspytyger.
Irim salgьn kujaahьr,
Diriseeвilвit kypsytyəqe!

Orto dojdu kere saada
Ohuora oonjnjuu sandaarьjda;
Aarka kenne — «sonaata»,
Arkьastьr ьllaan sataarьjda.

Yle, yəreq, ьгьa, kər
Ylysken kyyhy вahьlaata;
Oloq çollooq kynyn kər,—
Bu вuolar sessijeliisme aata.

Kьгььs tanьar, qara çaj
Kьraman вuolla kьjdammьta;
Yəryyвytyn araaçьj
Ytymen sirge kььdamnatar!

Urukku sordooq
Bilinni çollooq.

XVII

NAMNЬЬRABA AANAQA

Ьraas, cencis, sanjьtaar,
Eder kььs Aana,
Ьccapрьtьn manjnjьtar
Oloqun aana.

Kьajьь, yyner suol вuomun
Kьccata tunaar!
Kere kemin aljвuomun
Kiergeten unaart!

Saqыqan.

1935 – 1936 ss.

IHINEEQITE

QOHOONNOR

Deriesinem 5
Өktөөpten ergenneeq beleq 7
Qapьtaalga 10
Kuba ьrьata 11
Boluotunan 14
Dolgunnar 16
Samajььl 17
Çonugar 19
Omuohap Maqsььm 22
Kuhaqan ьallar 23
Ьj kььha 25
Aasрьt yje taaвьrьna 27
bj 28
Qomsomuolga 32
*** (Suorban suor suohurqaan) 33
Taptal 35
Kььs (Сонет) 37
*** (Tьal qotu tьrьmnaan) 38
Anьgьlьь serenaada 40
Doqorbor 41
K *** (Taas çie ohuordaaq munnugar) 43
Kiniler tustarьnan qohoon 44
*** (Tyөkejdener syreqqin) 45
Aleksaandьr Buuskun 46
Qara qaraq 47
*** (Sanjnjьja istebin ierije kylergin) 49
Tanьlььbataq ьrьata 50
Kuorat kььha Tamaara qomojbut ьrьata 52
Emeeqsin 54
Sibiinjnje oqoto 55
Tyya 57

Kyhyery tyyn 58
Çirbii dolgun 59
Eliegije 60
*** (braas tььn, manjnjьtar alьptaaq) 62
Kiese keriehiger 63
Qaajььlaaqtar 64
Grenaada 65
Kөmys uonna bulaat 69
Kihi ajmaq saaha 70

BEJIEMELER

Araqpat bereler 73
Kьhьl aarmьja 92
Bihigi 102
Tyyl (Qajalar mөkkyөrdere) 113
Kььs aljbuoma 123

ЧАГЫЛГАН

СТИХИ И ПОЭМЫ

На якутском языке

Якутское Государственное Издательство Москва — 1937 — Якутск

★

Отв. ред. *А. Г. Кудрин-Абагинский*
Техн. ред. *В. Р. Виксне*
Корректор *Ф. Ефимов*

★

Сдано в набор 21/I 1937 г.; подписано к печ. 21/V 1937 г. Формат 82×110/32. Тираж 5 000 экз. Изд. листов 7,32 Бум. листов 2¼. Авт. лист. 9. Индекс X 123 136 зн. в 1 бумажном листе. Бумага № 3 Камской бумфабрики

★

Цена 4 руб. 80 коп.

★

Уполномоч. Главлита Б-21553

★

Заказ № 54.

17 ф-ка нар. книги ОГИЗа РСФСР треста „Полиграфкнига" Москва, Шлюзовая наб., д. № 10.

Sьanata 4 s. 80 дас.
Цена р. коп.

М 6957

ЧАГЫЛГАН

СТИХИ И ПОЭМЫ

На якутском языке

ЯКУТСКОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО